Liet.... Naciona... M.Mažvyd... Bibliot...

MŪSŲ KELIAS

Kaina 30 pf

Lietuva Tėvynė mūsų...

LITHUANIAN NEWSPAPER „OUR WAY" ✶ AUTHORIZED BY EUCOM HQ, CIVIL AFFAIRS DIVISION

Nr. 30 (142) IV metai — LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS, IŠEINAS DUKART SAVATĖJE — Dillingen/D., 1948 m. liepos 14 d.

Lenkų - lietuvių santykiai

Amerikos lietuvių draugijų New Yorke ir New Jersey konferencija, įvykusi New Yorko mieste 1948 m. birželio 6 d., priėmė ilgą, iš kelių dalių susidėjusią rezoliuziją. Joje paliečiama užsienio politika, įstatymas dėl DP, visuotinio karinio parengimo klausimas ir lenkų-lietuvių santykiai. Paskutinąją rezoliucijos dalį ištisai čia ir paduodame:

Dvi rasiškai skirtingos tautos, lietuviai ir lenkai, penkis šimtmečius gyveno bendrą laimėjimų ir kančios istoriją. Jų santykiai tebuvo sudrumsti XX amžiuje, kada narsioji lenkų tauta pasiekė visiškai užsitarnautą politinį suverenumą, bet po to pasirinko kelią skyrium nuo kaimyninių lietuvių ir ukrainiečių tautų, buvusių Lenkijos-Lietuvos Respublikos partnerių, pareikšdami pretenzijas į etnografiškai nelenkiškas sritis, kuriose yra stambios nelenkiškos mažumos.

1920 m. Versaly Lenkija pareiškė pretenzijas į buvusias Lietuvos sritis, kurios niekad nebuvo buvusios lenkiškos, nebent ta prasme, kad tos sritys su Lenkija buvo surištos Lietuvos dalyvavimu su Lenkija konfederacinėje Respublikoj.

Toji lenkų politika prieštaravo tarptautiškai pripažintam tautų apsisprendimo principui, kurio dėka ir Lenkija ir Lietuva atgavo savo nepriklausomybę ir į kurį lygiai tokias pat teises turėjo ir tebeturi ir ukrainiečiai su gudais. To principo pažeidimas ir lenkų karinis iššišokimas prieš atkurtas Lietuvos ir Ukrainos valstybes Lenkijos kaimynuose sukėlė nepasitikėjimo ir kartėlio nuotaikas. Lietuvos atveju Lenkijos smurto aktas, sulaužęs 1920 m. Suvalkuose sudarytą tarptautinę sutartį, privedė prie nutraukimo visų santykių tarp tų dviejų artimų kaimynų, penkis šimtmečius išbuvusių glaudžioj bendrystėj.

Tačiau aišku, kad Lietuva norėjo būti geras kaimynas ir Lenkijos ekzilinė vyriausybė 1939 m. nesvyruodama pareiškė lenkų tautos dėkingumą Lietuvai už itin humanišką ir plačiaširdį lenkų civilių bei karinių pabėgėlių priėmimą ir už pagalbą jiems išvykti į Angliją bei Prancūziją kovoti su nacių Vokietija. Lietuvių ir lenkų kančios draugystė buvo atnaujinta po to užėjusiose rusų ir vokiečių okupacijose. Pirmuosius ryšius užmezgė abiejų tautų pogrindžio rezistencijos sąjūdžiai. Tie ryšiai išaugo į pogrindinių ginklo pajėgų bendradarbiavimą, kai Katyno giraitės nusikaltimą susekus lenkų į Staliną sudėtos viltys išgaravo. Pogrindinės rezistencijos pajėgos bendradarbiauja ligi šios dienos, nepaisant nacių ir komunistų pastangų sėti nesantarvę, nepasitikėjimą ir tautinį antagonizmą.

Amerikos lietuviai jaučia, kad jie geriausiai supranta aspiracijas savo tautiečių Lietuvoj ir tremty; jie taip pat jaučia, kad Amerikos lenkai lygiai tiek pat kvalifikuoti pareikšti tikrąsias aspiracijas savo tautiečių Lenkijoj ir tremty. Tų abiejų elementų veikla gali vienodai prisidėti prie tolimesnio išugdymo santykių tarp jų tautiečių svetur ir gali daug pasitarnauti paveikdami tų santykių linkmę.

Turėdami tai galvoj, Amerikos lietuviai su dideliu nerimu stebi nuolat matomą reiškinį, kad Amerikos lenkų viešoji opinija užsimoja atnaujinti nereikalingą ginčą su Lietuva dėl Vilniaus miesto ir srities. Lenkai po išlaisvinimo tebegalvoja tęsti savo klaidingą agresinę politiką prieš Lietuvą Vilniaus klausimu. „Wilno i Lwow" pasidarė šūkiai, simbolizuoją būsimuosius pasikėsinimus prieš taiką tarp kaimynų. Tokie veiksmai savaime gali paraližuoti pilną bendradarbiavimą kitų veiksnių, nuo kurių draugiškumo pareina Lenkijos saugumas ir tarptautinė padėtis.

Amerikos lietuviai tam nerimą keliančiam reiškiniui nemato jokio pagrindo, kai Varšuva, Krokuva ir visa Lenkija dūsta nuo sovietų agre-

(Nukelta į 5 pusl.)

Ginkluoti konvojai skins kelią?

Vakarų armijos atrems kiekvieną agresiją. Rusai turi apsispręsti. Karo kaltininkai bus nubausti.

Vakarai įtemptai laukia Sovietų atsakymo į Vakarų Sąjungininkų įteiktas notas, liečiančias Berlyno blokados panaikinimą. Washingtone, Londone ir Paryžiuje konferuoja kariniai vadai ir vairuoją politikai. Kol nėra Sovietų atsakymo notos, tol užsienio spauda pilna spėliojimų. Štai Daily Mail dipl. korespondentas klausia, ką Vakarai darytų, jei Sovietai protesto notas atmestų arba joms pasipriešintų? Jis taip samprotauja. **Jei rusų pagalba būtų atsakyta Berlyno gyventojams padėti, tada Vakariečiai turėtų nugalėti blokadą, organizuodami ginkluotus konvojus. Tuo atveju karinėms rusų įstaigoms tektų apsispręsti, ar tiems konvojams leisti be susidurimo vykti į Berlyno amerikiečių ir britų sektorius. Tai būtų pati didžioji ir pavojingoji priemonė savo teisėms Berlyne ginti.** Korespondentas nurodo, jog tos priemonės svarstomos, bet panaudotos būsiančios tik su aukščiausiosios vadovybės sutikimu. Neveltui gen. Robertsonas tarėsi su D.Britanijos aviacijos, sausumos ir laivyno generaliniais viršininkais, po to buvo priimtas karaliaus ir kalbėjosi su Bevinu, kuris sušaukė kabineto posėdį. Šiame posėdyje dalyvavo ir šiomis dienomis Berlyną aplankęs Australijos ministeris pirmininkas.

Berlyno padėtis yra rimta. Tai išeities taškas busimiems įvykiams. Apie tai kalbėdamas W. Churchillis labai griežtai apkaltino Sovietų Sąjungos diktatorius. Jis pareiškė: **„Jei mes nusileisime šiuo rimtu klausimu, tai mes neteksime geriausios progos, kuri mums prieinama, trečiajam karui išvengti."** Toliau jis kalbėjo Essexe: **„Mes tariamės su Rusija ne kaip su didele tauta, kuri galėtų savo valią išreikšti, bet su trylika Kremliaus vyrų, kurie valdo ją su daug kietesne diktatūra, negu tai buvo prie Rusijos carų nuo Jono Žiauriojo laikų."**

Po karčių žodžių Kremliaus adresu W. Churchillis priminė, kad Vakarų demokratijos ir toliau **vestų kietą politiką**, paremtą neabejotinomis teisėmis ir humanizmu Berlyno labui.

D. Britanijos feldmaršalas V. Montgomery, viešėdamas Paryžiuje ir kalbėdamasis su aukštaisiais karo vadais, pasakė, jog Europos kraštai, remiami JAV, galėtų atremti bet kurį agresorių, kuris galėtų būti pakankamai greitai nugalėtas. Jis patikino Prancūziją, jog ji niekada nebūsianti užimta. Jei abu kraštai turėtų vėl kariauti, tai jiedu išeitų nugalėtojais. **„Ir jūs žinote, kad nuo Nürnbergo teismo laikų nusikaltimas yra karą pradėti, bet ne jį laimėti. Nugalėti generolai bus teisiami ir pakarti"**, pareiškė Montgomery.

Iš kitos pusės matosi tam tikrų manevravimo žymių ir Sovietų pusėje Berlyno fronte. Būdingas yra Sovietų karinės vadovybės pareiškimas, kad jau surasti du vokiečiai, aukšti geležinkelių pareigūnai, dėl kurių apsileidimo ruožas Berlynas-Helmstedtas, vedąs iš Berlyno į Vakarus ir atvirkščiai, esąs pernelyg smarkiai susidėvėjęs ir pareikalavęs skubaus remonto. Vadinasi, iešmininkai jau surasti. Jie jau atleisti iš pareigų ir pakeisti kitais, kuriems įsakyta kuo skubiausiai geležinkelį „atremontuoti", o tam tikslui suteikta jiems platūs įgaliojimai. Būdingas ir atviras Sovietų licencijuotos Berlyno vokiečių spaudos pasisakymas š. m. liepos 12 d. Berlyno blokada esanti ne kas kita, kaip politinė priemonė Vakariečiams priversti laikytis Potsdamo susitarimų. Vadinasi, jau atvirai pasisakoma, kad tai **ne techninės kliūtys, bet grynai politinės priežastys verčia imtis Sovietus tokių priemonių, kaip drastiškas pustrečio milijono Berlyno gyventojų kankinimas.**

Šiaip ar taip, Berlyno drama eina į savo atomazga. Tačiau žinodami Vakarų Sąjungininkų nusistatymą, mes galime blaiviai žiūrėti į ateitį, nors ji laikinai būtų ir žiauri. **(am)**

Jeigu įsikūnytų Balkanų federacija...

KELETAS GEOPOLITINIŲ DUOMENŲ APIE BALKANŲ KRAŠTUS

Balkanų federacijos idėja nėra nauja, pastebi NYT. Jau seniai Balkanų politikai keldavo mintį sujungti Balkanų kraštus į federaciją, tačiau iki šiolei tos idėjos įgyvendinti nepasisekė dėl savotiško Balkanų kraštų susiskirstymo tautybėmis ir gal iš dalies dėl žemo jų kultūros bei civilizacijos lygio.

Paskutiniuoju metu Balkanų federacijos mintį dar kartą š. m. sausio mėn. iškėlė dabartinis Bulgarijos premjeras Georgi Dimitrov, kurį tačiau subarė Maskvos „Pravda" ir kuris po to turėjo prisipažinti suklydęs. Balkanų federacija, jeigu ji atsistotų ant kojų, būtų galėjusi nesiskaityti su Kremliaus valia ir tuo būdu išsprūstų iš jo bučio.

Jei Dimitrovas nusilenkė Kremliaus valdovams, tai antrasis Maskvos patikėtinis ir auklėtinis — maršalas Tito paskelbė, jog jis norįs šią federaciją kaip tik sukurti.

Kas per vienetas būtų šioji federacija, jeigu pasisektų ją sudaryti? Šiuo metu Tito pasisakė tik už trijų kraštų federaciją — Jugoslavijos, Bulgarijos, Albanijos.

Jugoslavija su 15,4 mil. gyventojų sudaro pačią pagrindinę ašį, apie kurią turėtų suktis visi kiti mažesnieji kraštai. Nors Jugoslavija savo gyventojų skaičiumi prašoka kitas Balkanų valstybes, išskyrus Rumuniją, tačiau tautiškai ji nėra vienalytė: ją sudaro 6,6 mil. serbų ir juodkalniečių, 4,1 mil. kroatų, 1,2 mil. slovėnų ir mažesni kiekiai kitų tautų. Ūkininkai smulkūs, kraštas kalnuotas, kultūra žema.

Bulgarija apima apie 110.000 kv. km plotą su 6,7 mil. gyventojų, sostinė Sofija (327.790 gyv.). Tai agrarinis kraštas, kuris augina tabaką ir vynuoges, slyvas, riešutus, kukurūzus, kviečius ir verčiasi gyvulių ūkiu. Kultūra ir civilizacija taip pat žema.

Trečiasis naujosios federacijos narys būtų **Albanija** — kalnuotas kraštas, kuris vertėsi avių ūkiu ir kurį vadindavo piemenų kraštu. Gyvenama 1,1 mil. gyventojų, sostinė Tirana (31.000 gyv.). Albanija turtinga žemės turtais: žemės alyva, asfaltas, rūda.

Į maršalo Tito kvietimą atsakydama Albanija visomis keturiomis pasipriešino, išginė iš savo krašto Jugoslavijos specialistus, nutraukė muitų uniją, prekybos sutartį ir t. t. Albanija kol kas labai griežtai laikosi Maskvos direktyvų ir nesileidžia į jokius kompromisus bei Tito pasiūlymus. Pasinešusi tuo keliu, ji nesivaržo net vienašališkai laužyti tarptautinius pasižadėjimus. Kiek švelniau į šį pasiūlymą reagavo Bulgarija. Bet ir ji, Maskvos išbarta, kol kas teigiama nieko nepareiškė, nors ir neigiamai nepasisakė.

Jei pasisektų marš. Tito nors ir iš trijų kraštų su 24 mil. gyv. sudaryti Balkanų federacijos branduolį, prie kurio vėliau galėtų prisijungti ir kitos atskalos, tai Sovietų Sąjungos bolševikinio fronto ir komunistinės doktrinos mitas būtų sugriautas ir jo slinkimas į vakarus bei pietus sulaikytas. Dar daugiau, tatai turėtų neigiamos įtakos į kitų kraštų komunistų partijas, kurios iki šiolei buvo labai paklusnios Kremliaus tarnaitės. Paskutiniai įvykiai Čekijoje, kur per tradicinį sakalų sąskrydžio paradą buvo šūkaujama „tegyvuoja Masaryko respublika, tegyvuoja prezidentas Benešas", rodo, kad čia, be komunistų mažumos, tebėra gyva tikrosios demokratijos ir tikrojo nacionalizmo dvasia, nežadanti Kremliui didelių vilčių per ateinančias tamsiąsias tarptautinės politikos dienas.

J. A.

Trumanas - demokratų kandidatas į prezidentus

Užvakar Philadelphia mieste susirinko demokratų partijos konventas, kuris parinks demokratų kandidatą į JAV prezidentus. Daugiausia yra tikimybės, kad juo bus išrinktas dabartinis prezidentas Trumanas. Viceprezidento kandidatu numatomas gubernatorius Dougles.

Demokratų partijos konventas susideda iš 1596 delegatų. Šis konventas taip pat nustatys ir partijos kampanijos taktiką ateinantiems prezidento rinkimams.

Lietuvoje užtenka žemės, o Sibire darbo...

SUSIMĄSTYMAS TARYBINĘ „TIESĄ" PERSKAIČIUS

Anksčiau vilniškė „Tiesa" dabartinių Lietuvos okupantų nuolat buvo siuntinėjama DP stovykloms, tačiau kai siuntėjai pamatė, jog jų siunčiamasis oficiozas vietoje lauktos teigiamos, užkietėjusiems „fašistams" daro neigiamą įtaką — kuriam laikui buvo vengiama minėtasis bolševikinis laikraštpalaikis siuntinėti. Vieton jo į stovyklas pradėta kaišioti specialiai tremtinių tarpe grįžimo agitacijai varyti įsteigtasis „Tėvynės Balsas", kuris vengia rašyti apie visus tuos nesklandumus, kurie pasitaiko kiekviename tarybinės Lietuvos gyvenimo sektoriuje. Tačiau ir pastaruoju metu kartais pasitaiko, kad sovietiniai repatriacijos karininkui vilniškės „Tiesos" paskleidžia stovyklose.

Į mano rankas pakliuvo š. m. gegužės 6 d. „Tiesos" numeris. Visas numeris perpildytas pranešimais, kaip darbo žmonės su džiaugsmu pasirašo trečiąją paskolą TSRS liaudies ūkiui atkurti, suakodami mėnesio ir net kelių mėnesių uždarbį. Pasilikusieji gerai žino, ką reikštų paskolos lakštų nepasirašymas, dėl to rašosi, nuo savęs atitraukdami paskutinį duonos kąsnį, kad tik išvengtų Sibiro.

Bet ne apie tai čia turiu tikslą kalbėti. Tame pačiame „Tiesos" Nr. bolševikišku ryksmu akinamas lietuvis ūkininkas atlikti sėją ir tuo pačiu primenama, jog „Apie 30 tūkstančių hektarų šiais metais vasarinėmis grūdinėmis kultūromis turi apsėti respublikos žemės ūkio kooperacijos draugijos. Tai turi prisidėti prie greitesnio **likviduavimo fondinių že[illegible]ų**".

Vadinasi, iki šiol Lietuvoje tebėra mažiausiai 120.000 hektarų vadinamų fondinių žemių, (jei reikalaujama 30.000 ha apsėti vasarinėmis kultūromis, o jomis paprastai apsėjama apie ketvirtadalis žemės, tai 30.000×4=120.000). Fondines žemes sudaro iš vad. buožių nusavinti ūkiai. Pradžioje, bolševikams užėjus, aišku, tų fondinių žemių ha skaičius buvo žymiai didesnis. Dalį jų išdalino bežemiams. Tačiau pirmiesiems „naujakuriams" patekus į sunkumus, vėliau, atrodo, bolševikams jau nepasisekė naujų žeme besidominčių privilioti. Taip ir liko didžiuliai plotai vadinamųjų fondinių žemių, kurios, nėra abejonės, nuolat didinamos vykdant į Sibiro taigas ūkininkų deportacijas. Kadangi lietuvių ūkininkų didžiumą sudarė vidutiniai ūkininkai, turį apie 20 ha žemės, tai žemės fonde esimas apie 120.000 hektarų parodo, jog mažiausiai 12.000 ūkininkų nėra savo-žemės savininkais. Jiems, aišku „duot. kiti darbai — stiprinti plačiąją tėvynę.

Paskaičius minėtą straipsnį, taip pat darosi aiškus „Tėvynės Balso" nuolatinis graudenimas, jog tarybų Lietuvoje visiems darbo ir žemės pakanka. Minėtos skaitlinės apie nedirbamus fondinių žemių plotus tą pat patvirtina. Bet atrodo, jog ne visi gali savame krašte dirbti ir naudotis sava žeme. Daug kas, greičiausiai „savanoriškai", išvyksta į svarbesnius darbus, į Sibiro taigas. Dėl to ir teigimas, kad Lietuvoje (tarybinėje) visiems darbo ir žemės užtenka, mano nuomone, reikėtų pataisyti šitaip: „**Sibire darbo visiems užtenka, nestinga ir žemės palaidoti**".

A. Rigmantas

DP stovyklai druska į stiklais

Neseniai buvo spaudoje iškeltas faktas, kad Ingolstadto DP stovykloms buvo pateiktas sviestas su žiurkiena. Šiomis dienomis mus pasiekė kita panaši oficiali žinia iš Kempteno, kur DP stovyklai Ostkäserne iš IRO Area sandėlių buvo atgabentas maišas (44 kg) druskos su įvairių stiklų (langų ir butelių) šukėmis ir šiaip šiukšlėmis. Tatai konstatavo tarptautinė stovyklos kontrolės komisija š. m. birželio 16 d. Pradėjus oficialų aiškinimą, nustatyta, kad IRO maisto sandėlis šią druską gavo **iš vokiečių tvarkomo maisto sandėlio Ostbahnhof Kempten.**

Tokių pasikartojančių faktų akivaizdoje, stovyklų maisto sandėlių tarnautojams tenka būti **ypatingai atsargiems**, kad tamsusis elementas negalėtų įvykdyti savo piktos valios. Pastebėtus faktus reikėtų skubiausiai registruoti. Komitetai turėtų imtis griežtų žygių, kad nusikaltėliai būtų išaiškinti asmeniškai ir nubausti. Kitų sveikata ir gyvybė žaidimas — tai ne juokai. (z)

NAUJA LIET. JŪRININKŲ SĄJUNGOS UŽSIENYJE VALDYBA

Einant Sąjungos statutu, š. m. birželio 17 d. buvo įvykdyti papildomi rinkimai į Sąjungos valdybą raštu visų tų narių, kurie nedalyvavo visuotiniame suvažiavime š. m. sausio 24—25 d.

Galutinai į Valdybą išrinkti: jūr. kap. Dr. P. Mažeika, freg. kap. gen. T. Daukantas, laivų stat. inž. L. Balsys, jūr. kap. F. Marcinkus ir jūr. kap. A. Jurjonas. Kandidatais liko: jūreivis Šredersas, teisininkas Bulota ir jūr. kap. Vilčinskas.

Gražių pastangų - gražūs vaisiai

Schw. Gmündas. — Liet. Raudonojo Kryžiaus vietinis skyrius, neseniai baigęs įvairių rinkliavų vajų, paskelbė jo rezultatus. Energingų pastangų dėka vajus davęs RM 15.352,53, kurios surinktos taip: dėžutėmis RM 3.305,48, iš pasilinksminimo RM 335,45, iš koncerto RM 551,-, bažnyčioje RM 603,60, gauta iš atskirų įstaigų ar organizacijų RM 256,50, aukų lapais surinkta RM 7.760,50, gauta iš Dariaus-Girėno darbo kuopos RM 1.640,-. Be to, skyrius suruošė daiktinę loteriją, kuri, neįėjus į vajaus programą, davė RM 8.000,- pelno. Skyriui vadovauja energingas inž. Br. Snarskis.

— Į JAV iš Schw. Gmündo stovyklos išvykusio adv. Leono rūpesčiu Baltimorėje gyveną kun. Mendelis vietiniam LTB komitetui jau atsiuntė 39 maisto siuntinėlius. Komitetas šį maistą išdalino vaikučiams ir ligoniams.

— Birželio 30 d. iš stovyklos vėl didesnis tremtinių būrys — 19 asmenų — išvyko į Kanadą. Kelios dešimtys kitų laukia savo išvažiavimo eilės.

— Kooperatyvas „Parama", kuris prie senosios valiutos daugiausia vertėsi popieriaus gaminiais ir spauda, po valiutos reformos pradėjo prekiauti daržovėmis ir kt. maisto produktais, tuo gražiai pasitarnaudamas stovyklos gyventojams. Kai kurių produktų kainos yra net mažesnės už mieste esančias oficialias kainas. Liepos 3 d. kooperatyvas atidarė svetainę su įvairiais gėrimais. (js)

Mrs. Elzbieta Radauskienė - tremtinių rėmėja

Amerikiečiai lietuviai šelpia tremtinius per įvairias organizacijas, šelpia taip pat ir betarpiai, siųsdami asmeniškus siuntinius ir kitokiu būdu padėdami sunkiame jų gyvenime. Jų tarpe yra daug tokių, kurie tam darbui nesigaili nei sveikatos, nei laiko, lėšų.

Prie tokių nuoširdžiai pasišventusių tremtinių rėmėjų priklauso ir Mrs. Elzbieta Radauskienė, kilusi iš gražaus lietuviško ūkio, esančio netoli Panevėžio. Ji į Ameriką atvyko 1929 mt. ir dabar, gyvendama 808 Main St. Oakville, Conn., uoliai darbuojasi lietuviškose organizacijose ir tremtinių šalpos darbe. Ji oakviliečiams yra gerai pažįstama savo darbštumu, rūpestingumu ir nenuilstama energija tremtinių pagalbos reikaluose. Per šalpos draugijas ir įvairius asmenis Mrs. E. Radauskienė yra pasiuntusi tremtiniams vien į amerikiečių zoną 53 siuntinius, o taip pat savo asmeniškų siuntinių įvairiems tremtiniams — 34 št. Visi atsiųsti siuntiniai buvo aukštos kokybės ir rūpestingai paruošti. Daugumą jų pati Mrs. E. Radauskienė paruošdavo, pertvarkydavo, nuo savęs papildydavo ir išsiųsdavo.

Ji nemažiau rūpesčių dėjo ir dabar deda, norėdama ko daugiau tremtinių aprūpinti affidavitais. Per kitus asmenis ji jau yra jų išrūpinusi 22. Be to, turėdama puikų nuosavą biznį ir gerų pajamų, yra išrašiusi dar 16 asmenų savo asmeniškus affidavitus.

Mrs. E. Radauskienei taip uoliai darbuotis tremtinių gerovei daug padeda Mr. Adomas Radauskas, kuris taip pat nemažai rūpinasi sunkia tremtinių būkle.

Tenka tik palinkėti Mrs. E. Radauskienei geros sveikatos ir ištvermės ir toliau nenuilstamai darbuotis šiame kilniame ir gražiame tremtinių šalpos darbe. **Ž.**

Kelionė per DP stovyklas (6) **Stasys Mingaila**

Liūdno vaizdo stovykloje

Seligenstadto stovyklai bene geriausiai derėtų liūdno vaizdo stovyklos vardas. Jei Müncheno buv. SS-kareivinių patalpose įkurdintieji benamiai sunkiai besigrumia su sistemingai besibraunančiu nykumu, tai Seligenstadto stovykla iš pirmo požiūrio daro dar graudesnį vaizdą. Pirmiausia būtina šios stovyklos vardo apybraiža. Žodiškai verčiant iš vokiečių kalbos Seligenstadt tektų mūsų kalboje vadinti Palaimintųjų miestu. Iš tiesų tai nėra joks miestas. Pakeliui į Würzburgą stabteli traukinys kuone plynuose dvaro laukuose ir leidžia vienam kitam keleiviui išlipti bei įlipti. Žvilgsnis, prasisveržęs pro neaugų stoties pastatą, užkliūva dar už poros namų, o nuo jų nuslydęs leidžiasi į erdvokas lygumas. Palaimintųjų miesto (Seligenstadt) taip ir nesimato. Pasirodo, jog čia jokio miesto iki šiol ir nebūta. Tai tėra vietos dvaro, esančio tolėliau nuo geležinkelių stoties, vardas.

Žvilgsnis, nesuradęs Palaimintųjų miesto vienoje geležinkelių stotelės pusėje, grįžtelia kiton — ieškoti DP stovyklos. Pasirodo, ji esanti čia pat, tik geležinkelio bėgius perėjus. Keleto medžių kaimynystėje, prie žemės prigludę rikiuojasi be jokios tvarkos išdėstytų medinių barakėlių grupė. Vieni barakėliai kiek didelesni, tačiau nemaža čia jų prisodinta, kurie primena smarkiai mažytę apsileidusio ūkininko malkinę. Bet kiekvienas ateivis apsiriks pamanęs, jog tuose pastatėliuose neturėtų gyventi žmogus. Ne. Čia gyvena iš tiesų ne žmonės, bet DP, t. y. buvusieji žmonės, dėl žmonijos laisvės ir gerovės vesto karo pasėkoje nužmogintieji, apiplėšti, nutėvyninti ir dabar išstatyti emigracinių komisijų prekybai.

— Kokia komisija čia jumi įkurdino ir kaip ji sugebėjo šią vietovę aptikti? — klausiu sutiktą seną pažįstamą, rūpestingai nuo pasodinto svogūno gainiojantį piktžoles.

Akys laukais bėga į tolius, neatsiremdamos už žmoniškesnės pastatų grupės. Ir tai, toje laukų iškarpoje sudėliojimas skurdžių barakėlių, savaime sudaro liūdną ir graudų vaizdą.

Mokyklos dienų bičiulis, su kuriuo po metų likimas suvedė susitikti tokioje vienišoje svetimos žemės atkarpoje, tik po gerokos pauzės bando atsakyti į klausimą.

— Biesas žino, kam tokia „išmintis" šovė į galvą čion mus įkurdinti.

O aš manau, jog tai padaryta nuasmeninto žmogaus pasityčiojimui. Kitaip būtų sunku beišaiškinti tokios vietovės stovyklai parinkimą.

Seligenstadto stovyklos istorija trumpa. Pradėjo veikti 1945 m. birželio mėnesį. Pradžioje tuose liūdnos išvaizdos barakėliuose buvo apgyvendinta per 1.300 lietuvių. Šiuo metu tebegyvena apie 900 asmenų. Per stovyklos egzistenciją iki šiol 22 stovyklos gyventojai mirė, giminių užregistruota 62. Stovykloje, be pradinės mokyklos, barakų „rūmuose" veikia gimnazija. Švietimo darbui pati pradžia buvo nepaprastai sunki. Tris mėnesius vaikai buvo mokomi salėje, nesant suolų. Atsiklaupę mokiniai rašydavo ant ištiestų lentgalių.

Kultūrinėje srityje Seligenstadto stovykla anksčiau rodė daug gyvumo. Veikė stovyklos choras. Vėliau, atsikėlus G. Veličkos ir St. Sodeikos vadovaujam Lietuvių Tautiniam Ansambliui, pastarasis tapo kultūrinio gyvenimo kertiniu akmeniu. Tačiau pradžioje ansamblininkai turėjo nugalėti visus naujakurystės sunkumus. Kadangi nebuvo patalpų apsigyventi, reikėjo iš gautų faneros lapų „pasibūdavoti" fanerinį baraką. Šiame barake ir įsikūrė LTA nariai. Lietuvių Tautinis Ansamblis iki šiol yra davęs per 500 spektaklių ir, lankydamas kitas stovyklas, padaręs 15.550 km kelio. LTA parengimus aplankė per 176.000 žiūrovų. Ir visa tai padaryta ansamblio vadovybės pastangomis, nugalint sunkumus ir iš niekur negaunant paramos.

Šiuo metu LTA „poilsiauja" ta prasme, jog didžiuma jo dalyvių yra išvykę lankyti įvairių emigracinių kursų. Iš viso ar bus įmanu kiek gyvumuo parodyti po reforminio apiplėšimo — pasakys ateitis.

Seligenstadte įkurdintieji mūsų tautiečiai sumanė savo gyvenimą šioje stovykloje atžymėti monografijos išleidimu. Monografija yra paruošta. Jos išleidimas, ypačiai atsižvelgiant į šios stovyklos charakterį, būtų įdomus dokumentas ateičiai.

Šiaip jau Seligenstadto stovykla, išleidus iš akių išorinį liūdną vaizdą, viduje tvarkosi gražiai. Stovyklos vadovybės pastangomis šalinama visa tai, kas gali sunkinti bendruomenės narių gyvenimą. Vidinis stovyklos drausmingumas ir tvarkingumas, sprendžiant iš pasikalbėjimo su eile bendruomenės narių, tegalėtų būti teigiamai vertinamas. O tai, atsižvelgiant į tą vienišumą, neturėjimą jokių artimesnių sritų su kultūriniais centrais, jau yra daug. Tokioje aplinkoje gyvenant turėjimas jėgų pasipriešinti sustingimui ir kiekvieną pastangą palaužiančiam apatiškumui jau tenka laikyti teigiamu veiksniu.

Australijos imigracijos projektas

Australijos vyriausybė yra labai susirūpinusi savo krašto gyventojų skaičiaus padidinimu. Ekspertai aiškina, jog ji galinti išlaikyti 80.000.000 gyventojų, o dabar teturi tik 7.500.000.

Australijos premjeras, su britais kalbėdamasis ekonominiais klausimais, pasisakė, jis taip pat spausiąs britų vyriausybę, kad ji padėtų pašalinti gyventojų trūkumą. Jis turįs planą pergabenti į dominijas, įskaitant ir Australiją, iki trečdalio dabar esamų 50 milijonų Anglijos gyventojų. Australija norinti gauti emigrantų iš Europos ir JAV.

12.000 tremtinių kasmet

„Mes paimtume 12.000 tremtinių iš Europos, jei IRO parūpintų gabenimo priemones. Jie būtų priskirti prie sunkesniųjų darbų — miško kirtimo ir hydroelektrinių statybos", kalbėjo Australijos premjeras.

Australija priima ir buv. amerikiečius karius. Apie 2.000 jau esą įsikūrę. Kiti 2.000 atvyksią, kai bus jie iš kariuomenės paleisti. Taip pat laukiama emigrantų iš Prancūzijos, Belgijos, Olandijos ir Norvegijos. Jiems siūloma tokia pat parama, kaip ir amerikiečiams. Bet ir čia iškyla transporto sunkumai.

250.000 britų į Australija

Šiuo metu į Australiją norinčių išvykti britų esą užsirašę per 250.000, bet kasmet tegali gauti susisiekimo priemonių mažiau negu 50.000. Visa ši milžiniška emigracija planuojama su sunkiosios pramonės perkėlimu į Australiją ir jos uždaviniais, susietais su gynybos projektu Pacifike. Canberra korespondentas pažymi, kad Australijos vyriausybė tikisi, jog gynybos reikalavimai priversią Britaniją imtis masinės emigracijos.

Kyla klausimas, kas galėtų finansuoti tokią masinę emigraciją? Klausimas lieka dar atviras. (NYHT/m).

TAVO SPECIALYBĖ YRA TAVO PASAS

72 amatų mokyklose amerikinėje zonoje šiuo metu mokosi, PC IRO žiniomis, 7.000 mokinių. 24 mokyklas išlaiko pati PC IRO, likusias gi kitos tarptautinės labdaros ir religinės organizacijos. Mokiniai kas savaitę mokslu užimti mažiausia po 40 val. Kursas užtrunka maždaug 3 mėn. Mokomąjį personalą sudaro 777 mokytojai, visi DP.

Visose šiose mokyklose mokoma apie 50 specialybių, pradedant paprasta kalvyste, baigiant meniniais dailės dalykais. Šių specialybių amatininkai pageidaujami ir ieškomi visuose kraštuose, o pagrindinės žinios įgyjamos per, palyginti, trumpą laiką. Kiek tiktai galima, mokymas vykdomas pagal tarptautinius principus, taigi ir jį baigusieji tuo pačiu įsigyja specialybę, kurią galės be vargo pritaikyti bet kuriame juos priglaudusiame krašte. Užtat teisingi atrodo vieno tremtinio pasakyti žodžiai: „Tavo specialybė yra tavo pasas."

IRO informuoja, kad numatyta artimiausiu metu tremtiniams (DP) išduoti naujus asmens liudijimus, kuriuos gaus tik šeimų galvos, kurios šiam reikalui turi iš anksto pasirūpinti po dvi savo foto nuotraukas.

PABALTIEČIAMS BRUKAMA RUSŲ KALBA

Kaip „Sydsvenska Dagblad" iš Stockholmo praneša, Rygoje oficialiai leidžiamas laikraštis „Cina" pats provokuoja ir pateisina Pabaltijo rusinimą. Jis rašo, kad vieningas ir tikras Sovietų Sąjungos apgynimas esąs įmanomas tik tuo atveju, kada visi sovietiniai piliečiai kalbėsią viena ir ta pačia kalba. Laikraštis toliau pritaria, kad latvių vaikai mokyklose pirma mokytųsi rusų kalbos, o tik paskiau namuose vartoti — latviškai. („Die Tat".) Matome, iki kokių nesąmonių nuveda šunuodegavimas.

LENGVATLEČIŲ DĖMESIUI!

Skubiai pranešame, kad turėjusios įvykti lietuvių lengv. atletikos pirmenybės Augsburge liepos 17—18 d.d. yra atidedamos į **rugpiūčio 14—15 d.d. Augsburge.** Dėl susidariusios padėties INKOPF varžybos, turėjusios įvykti šio mėnesio pabaigoje Nürnberge, yra taip pat atidedamos į rugpiūčio 28—29 d.d., taip pat Nürnberge.

Vyr. FASK-to Lengvosios Atletikos Vadovas

Naujas leidinys apie Vydūną

Šiais metais kovo 22 d. žymiajam mūsų tautos filosofui ir rašytojui Dr. Vydūnui sukako 80 metų amžiaus. Mūsų spauda ir visuomenė tas sukaktuves paminėjo. „Mūsų Kelias", norėdamas lietuvių tremtinių bendruomenę plačiau supažindinti su įdomia Vydūno asmenybe ir jo didžiais nuopelnais mūsų tautai bei jo kūryba, šiomis dienomis išleido A. Merkelio redaguotą leidinį apie Vydūną.

Šiame leidinyje sutelkta daug įdomios ir vertingos medžiagos apie Vydūno asmenybę, veiklą ir kūrybą.

Mūsų nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Šveicarijoje Dr. Jurgis Šaulys pateikia pluoštą atsiminimų apie Vydūną prieš 45-ris metus. Prof. Ig. Končius savo atsiminimuose apie Palangą (Palanga — švieto pabanga) pasakoja apie pirmąjį savo susitikimą su Vydūnu prieš 40 metų. Rašytojas kan. Mykolas Vaitkus savo straipsnyje „Vydūnas ir Jakštas prie vieno stalo" įdomiai pasakoja, kaip lietuviai rašytojai prieš 20 metų Kaune minėjo Vydūno 60-ties metų amžiaus sukaktį. Rašytojas A. M. Katiliškis duoda įspūdingą Vydūno paveikslą Rambyno kalne. Kompozitorius Juozas Strolia rašo apie Vydūno muzikinę kūrybą. Antanas Krausas pasakoja apie Vydūno pedagoginę veiklą 1920—23 metais Telšių gimnazijoje. A. Merkelis išsamiai pavaizduoja Vydūno tremtinio kryžiaus ir kančių kelią. Pr. Markelis mums aiškina, kaip suprasti Vydūną.

Leidinyje duota plati Vydūno bibliografija, lietuvių tremtinių sveikinimai Vydūno jo 80 metų sukakties proga. Pats jubilijatas Vydūnas savo straipsnyje pareiškia viltį dėl mūsų tautos ateities.

Skaitytojų dėmesiui

Saryšy su valiutos reforma žymiai pasunkėjo knygų leidimas. Norėdami tačiau ir tokiu atveju dailiosios literatūros mėgėją nepalikti be lektūros, o pradėję leisti laikraštį dukart savaitėje, galime jau pateikti ir ilgelesnį dalyką, todėl nuo ateinančio numerio pradėsime Mūsų Kelyje spausdinti Arturo Köstlerio romaną „TAMSA VIDUDIENĮ". Romanas parašytas meistriškai ir Vakarų Europos literatūros kritikų įvertintas labai palankiai. Tai knyga, kurioje vaizdžiai, bet kartu intryguojančiai ir su nepaprastu stiliaus lengvumu atskleidžiami sovietinio gyvenimo užkulisiai.

Redakcija

Žiauriai mala raudonasis malūnas

PAGARSĖJĘ VALYMAI SOVIETŲ SĄJUNGOJE. — POLITINIAI PRIEŠAI LIKVIDUOJAMI.

Sovietų Sąjungai įprasta politinius priešus likviduoti. Tai daroma tiek krašto viduje, tiek ir užsienyje, kur tik pasiekia jos galia. Todėl visiškai nebetenka stebėtis išgirdus žinią, kad Sovietų vyriausybė savo specialiu pasiuntiniu į Jugoslaviją esanti pasiuntusi maršalą Fiodor **Tolbuchin**, kad šis tenai perdaug savarankišku tapusį Titō arba atverstų arba pakeistų. Jeigu tokia žinia pasitvirtintų, tai joks sovietinės egzekucijos įsakymo vykdytojas nebus turėjęs sunkesnio uždavinio kaip šis. Net ir garsieji Maskvos bylų valdininkai, kurie anuomet išspausdavo kaltės prisipažinimą iš žymiausių Sovietų Sąjungos komunistų, palyginti su Tolbuchinu, turėdavo žymiai lengvesnį paskyrimą. Ir tikrai, jam daug daugiau galimybių yra būti ištremtam į Sibirą, jeigu uždavinys nepasisektų, kaip apdovanojimas ordinu ir pagyrimas, nes pasisekimas yra labai problematiškas. Mat, Jugoslavijoje valdžia yra rankose žmogaus, kuris sukūrė partiją, vyriausybę ir slaptąją policiją kaip tik tos pačios Sovietų Sąjungos pavyzdžiu. Čia ir gali Sovietai kristi nuo savo pačių ginklo ir tai būtų pirmasis kartas jų istorijoje.

Kad ir menkos perspektyvos Maskvos įsakytam valymui Jugoslavijoje švariai įvykdyti, tačiau šia proga verta prisiminti išgarsėjusius vadovaujančių komunistų likvidavimus Sovietų Sąjungoje, juk ir kominformo komunikatas aiškiai remiasi „kontrrevoliucionierių likvidavimu" kaip Trockis ir Bucharinas. Kalbėsime čia ne apie legijoną bevardžių — **šimtus tūkstančių tremtinių iš Pabaltijo valstybių**, sovietų zonų Vokietijoje ir Austrijoje, Slovakijos, Lenkijos ir Balkanų valstybių, bet tiktai apie tuos užkietėjusius sovietinius komunistus, kurie savo įsitikinimą, nukrypstantį nuo Maskvos padiktuotos linijos, turėjo apmokėti savo gyvybe arba — dar blogiau — ištrėmimu į šiaurės sritis.

ŽMOGŽUDYSTĖ IŠŠAUKIA PERSEKIOJIMUS

Nežiūrint persekiojimų pirmaisiais dvidešimt metų, pirmoji didelė valymo akcija artimojo praeityje prasidėjo 1934 metais, kada buvo nužudytas Sergiej **Kirov**, politbiuro narys. Kaip 1938 m. paaiškėjo, Kirovas buvo likviduotas tuometinio GPU šefo Jagoda įsakymu. Bet pasukime atgal į 1934 m. Kas tuomet atsitiko įsakytos žmogžudystės pasėkoje?

Zinovjev, kominterno pirmininkas, ir liaudies komisaras **Kamenev** areštuojami, nors nėra nė mažiausių įrodymų, kad jie būtų dalyvavę Kirovo užmušimo sąmoksle. Vieninteliai liudininkai — čia pat suimtas tikrasis žudikas ir jo bendrininkai — tap pat negali pateikti teismui savo parodymų, kadangi jie, vos trylikai dienų praslinkus po anų dviejų komunistų vadų arešto, nužudomi.

Sekančių metų sausio 15 d. Leningrado teismo karinės kolegijos uždarame posėdyje Zinovjevo ir draugų byloje prokuroras pareiškia, kad Maskvos grupė bandžiusi sujungti visus sovietiniam režimui ir partijai priešiškai nusistačiusius asmenis, kuriems vadovautų Zinovjevas. **Nors dabar Zinovjevas ir neprisiimąs atsakomybės už Kirovo mirtį ir netgi pasisakąs, jog blaurisi tokiu įvykiu, vis dėlto jis ir jo draugai esą atsakingi už nužudymą.** Visuotiniam nustebimui, sprendimas skambėjo tik 10 metų kalėjimo Zinovjevui ir 5 metai Kamenevui. Tai buvo paskutinis toks „švelnus" sprendimas ir jis negalėjo ilgai galioti. 87 Zinovjevo šalininkai ištremti į Sibirą.

Greta to pasirodo nedidutis pranešimas, kad 300.000 asmenų pašalinama iš partijos narių, o kitas panašus skaičius — paženiminami į „simpatikus". 1936 m. rugpiūčio 15 d. einama toliau. Nors tų pačių metų vasario 27 d. užsienio komisariatas ir paneigė gandus apie pasikėsinimą prieš Staliną, tieson patraukiama 16 „Trockio ir Zinovjevo pasekėjų", kurie kaltinami: 1) ruošę sąmokslus Stalinui nužudyti, 2) esą kalti dėl Kirovo nužudymo ir 3) planavę atentatus prieš Vorošilovą, Kaganovičių, Ždanovą, Ordžonikidzę, Kosiorą ir Potyševą. Visi kaltinamieji prisipažįsta kaltais.

„STALINAS VEDA MUS Į SUNAIKINIMĄ"

Metais anksčiau taip švelniai nubaustas, Kamenevas šioje byloje išnaujo apkaltina kadais Sovietų Sąjungos amnestuotą dešiniąją opoziciją. „Izvestija" vyr. redaktorius **Bucharin**, valstybinės leidyklos direktorius **Tomski** (daugiametis visasąjunginės profs-gos pirm-kas), pašto ministeris **Rykov**, užsienio reikalų ministerio pavad. **Sokolnikov**, — jie visi Kamenevo apkaltinami turėję ryšių su teroristiniais trockistais. Zinovjevo ir Trockio šalininkai buvę vieningai įsitikinę, kad kruvinas valdžios sukoncentravimas Stalino rankose turįs vesti prie sunaikinimo.

Zinovjevas, kuris taip pat apklausinėjamas, pasirodo pats sumišęs dėl savo „klastingo ir rafinuoto veidmainiavimo" ir tvirtina, jis buvęs svarbiausias Kirovo mirties kaltininkas. Visi kaltinamieji nuteisiami mirti. Vyriausiasis prokuroras Andrej Vyšinski pradeda kvotą prieš įtariamus Sovietų Sąjungos komunistus. Tomski nusižudo pats, generolas **Putna**, sov. karo attaché Londone, areštuojamas. Rugsėjo 10 d. Rykovo byla nutraukiama, bet po 16 d. jis iš išeitų liaudies komisaro pareigų atleidžiamas ir pakeičiamas buv. valstybės saugumo generalkomisaru Jagoda.

1937 m. vasario 23 d. prasideda t. vad. antroji trockistų byla. 17 kaltinamųjų, tarp jų **Piatakov**, sunkiosios pramonės liaudies komisaro pavad. ir Lenino testamente minimas kandidatu į jo įpėdinius partijai vadovauti, apkaltinami, kad jie norėję bolševikinį režimą nuversti ir, užsienio jėgų padedami, atstatyti kapitalistinę santvarką. Jų 13 nubaudžiami mirties bausme — sušaudomi. Tie kaltinamieji, kurie savo parodymais savo draugus daugiausia išprovokuoja, gauna po 10 metų kalėjimo. Per visą kraštą persirita didžiausia areštų banga. Tarp areštuotųjų — likimo ironija — yra ir caro žudikas **Boloborgodov**.

NET GPU VIRŠININKAS LIKVIDUOJAMAS

1937 m. kovo 3 d. komunistų partijos centro komiteto plenumo posėdyje Stalinas pareiškia, kad valstybės priešai, sabotažininkai, šnipai, žudikai, teroristai ir atentatininkai esą įsibrovę beveik į visas Sovietų valstybės organizacijos ir nebe taip kaip senesniais laikais antiklasinis elementas buvęs lengvai iššifruojamas, bet priešingai — pasirodąs su partijos bilietu kišenėje ir tuo bandąs apmauti naivius bolševikinius pareigūnus. Stalinas kreipiasi į taip vad. ketvirtąjį internacionalą ir reikalauja vykdyti valymą be atodairos ir visus priešus sunaikinti.

Jagoda, buvęs GPU viršininkas ir vyriausybei ištikimas Rykovo įpėdinis, areštuojamas. Daromi pakeitimai diplomatinėje tarnyboje. **Bucharinas** ir **Rykovas**, kurių bylos 1936 m. buvo nutrauktos, slaptai nuteisiami kalėti. Jie išmetami iš partijos ir perduodami GPU. Birželio 12 d. nužudomi marš. **Tuchačevski** ir septyni kiti aukšti raud. armijos karininkai, nes jie įtariami išdavę karines paslaptis ir slaptai tarnavę svetimoms valstybėms. Su šia byla valymo akcija išplečiama ir raudonojoje armijoje. Paskelbiamas atitinkamas karo komisaro Vorošilovo atsišaukimas, kuriame nusipelnę sovietų karininkai vadinami „Zinovjevo - Kamenevo - Trockio gaujos niekšais". Iki 1938 m. vasaros maždaug 150 raudonosios armijos vadų paliečia šioji valymo akcija.

Net ir Ukrainos radijas nepalieka šios akcijos aplenktas, nes jis Zinovjevo-Kamenevo bylos sprendimo metu transliavęs liūdną muziką, o skelbiant Tuchačevskiui sprendimą nutraukęs transliaciją keletą minčių.

Gruodžio 20 d. paskelbiama, kad 8 kiti sovietų pareigūnai bendroje byloje nubausti ir nužudyti. Tarp jų buvo užsienio reikalų komisaro pavaduotojas ir centrinio vykd. komiteto sekretorius. Diplomatinės tarnybos valymai tęsiami.

1938 m. vasario 27 d. paskelbiama dar nauja valstybės išdavystės byla.

Churchillis apie Lietuvą

Buv. D. Britanijos premjeras ir karo ministeris Winston Churchillis yra parašęs dabar jau spausdinamus prisiminimus „Antrasis Pasaulinis karas". Be kita ko, jie mums įdomūs dar tuo, kad ne vienoje vietoje autorius šiltai ir objektyviai prisimena ir Lietuvą, kaip sovietinio imperializmo auką.

Nušvietęs tą laikotarpį, kada Hitlerio parblokštai Lenkijai Rusija sudavė mirtinį smūgį, užpuldama ją iš nugaros, W. Churchill rašo, kad tolimesnis Rusijos žingsnis buvęs sudaryti „abišalės pagalbos paktus" su Estija, Latvija ir Lietuva. Tos trys Pabaltijo valstybės buvusios labiausiai antikomunistiškai nusiteikę Europos kraštai. Jos norėjusios solidariai su liberalinėmis Vakarų tautomis išlaikyti nepalaužtą socialinės demokratijos frontą. Vokietija su visa savo siėlos ramybe savanaudiškai investavusi jas Rusijai, ir Sovietų vyriausybė savo grobį puolusi su per ilgą susitvenkusia neapykanta ir dideliu apetitu. Įprastiniais metodais buvusi įvykdyta negailestinga viso antikomunistinio ir antirusiško elemento likvidacija. Pražuvę begalės žinomų, kurie dvidešimt metų išgyvenę savo tėvynėje ir kurie sudarę vadovaujančią savo tautos daugumą. Didelė jų dalis buvusi išsiųsta į Sibirą, kiti dar toliau.

Tuo būdu vadindamas faktus tikraisiais vardais, W. Churchillis atskleidžia pasauliui smurtą, kurį Sovietai įvykdė Pabaltijy — Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje ir kuris dar iki šiolei pasilieka neatitaisytas ir nesudraustas. (z)

Krestinski, Ivanov, Černov, Grinko — visi liaudies komisarai, **Rakovski** — buv. Ukrainos liaudies komisarų tarybos pirmininkas, ir 16 kitų aukštų partijos ir vyriausybės pareigūnų apkaltinami kaip šnipai, kenkėjai ir dar kitoki. Dar tvirtinama, kad jie jau 1918 m. norėję Leniną, Staliną ir Sverdlovą suimti ir nužudyti. Jie esą kalti ir dėl to, kad mirę Kuibyševas (komisarų tarybos pirm-ko pavad., 1935 m.), Menčinskis (GPU viršininkas, po ilgesnės ligos 1934 m.) ir Maksim Gorkis (po ilgai užtrukusios džiovos 1937 m.). Iki tolei buvo galvojama, kad šie žmonės mirę savo natūralia mirtimi.

PER VIENĄ NAKTĮ VISIŠKAI PASIKEIČIA NUOMONĖ

Prokuratūra betgi tvirtina, kad į šias biaurias žmogžudystes buvę įtraukti keturi Maskvos gydytojai. Net ir Kirovo nužudymas buvo tiems patiems katinamiesiems primestas. Nuo kovo 1 iki 13 d. Krestinski vienintelis užginčyja visus jam primestus kaltinimus ir atsimeta nuo prisipažinimo, kurį kvotos metu jo tardytojai išgavę jėga ir kankinimais. Rytojaus dieną — naktį buvo dar kartą tardytas — jis jau pasisako tikrai esąs kaltas. 18 kaltinamųjų nubaudžiami mirties bausme, kiti 3 — kalėti tarp 15—25 metų.

Būtų galima šį sąrašą plėsti ir tęsti, nes su 1938 metais valymo akcija nė kiek nesumažėjo. Ji tęsėsi iki pat šių dienų. Dabar gi priėjo eilė užsienio komunistui. Koks bus jo likimas? (NZ/z)

KAZYS VERŽIKAS / Kas valdo Ameriką?

Chicago (US, Illinois). — Visas pasaulis vis labiau ir ryškiau pasidalina į dvi milžiniškas puses. Viena pusė Vakarų demokratijos įtakoje, gi kita pusė „tikrosios" ar, kaip daug kas sako, „rytietiškos" demokratijos įtakoje. Šitos abi pusės turi daug nesuderinamų skirtumų. Vienas iš pačių didžiausių priešingumų yra krašto valdymo būdas.

Kaip Sovietai valdo, lietuviai iš praktikos žino. Amerika yra pati viršutinė Vakarų demokratijos atstovė. Kaip gi ji valdosi? Trumpai sakant, Amerikos valdymosi sistema yra labai sudėtinga ir brangiai atseinanti. Ji kaštuoja daug pinigų ir žmonių darbo. Tatai yra todėl, kad norima suteikiti piliečiams kiek tik galima daugiau įtakos į krašto valdymą ir kiek tik galima daugiau savarankumo atskiriems krašto teritorijos plotams.

Amerikoje yra net **keturios** valdžios. Pirmiausia yra pati aukščiausioji, visos Amerikos, bendroji federalinė valdžia. Žemiau eina kiekvienos atskiros valstybės valdžia. Tokių atskirų valstybių yra net 48. Toliau, žemiau eina vadinamos apskričių (country) valdžios. Tokių apskričių yra Amerikoje per 3.000. Jų didumas nevienodas. Mažiausias turi 25 kv. mylias, o didžiausias net daugiau kaip 20.000 kv. mylių. Pagaliau eina miestų ir miestelių savivaldybės. Federalinė ir valstybių valdžia padalinta į tris šakas. Įstatymų leidimo organas — **Kongresas**, susidaras iš dvejų rūmų: **Senato ir Atstovų rūmų**. Kiekviena atskira valstybė renka po du senatorius — šešeriem metams. O atstovus renka kongresinės apygardos, pagal gyventojų skaičių. Tokių atstovų yra 435. Kiekvienas renkamas tik 2 metams.

Amerikos **vykdomoji** valdžia yra **Prezidentas**, renkamas 4 metams. Prezidentas renkamas ne tiesioginiai, bet žmonių išrinktų rinkikų. Prezidentas jau pasiskiria sau 10 sekretorių (ministerių). Prezidentas siūlo Kongresui priimti įstatymus ir gali nepraleisti (vetuoti) Kongreso priimtų įstatymų. Betgi Kongresas gali vėl tam tikru balsavimu priimti prezidento nepraleistus įstatymus. Tada jie įsigalioja. Prezidentas yra vyriausias kariuomenės ir laivyno vadas.

Pagaliau yra **Aukščiausiasis Teismas**. Jo kompetencijai didelių aiškinimų nereikalinga.

Paskirų valstybių valdžia, taip pat kaip ir bendroji-federalė, paskirstyta į tokias pat-3 šakas. Tik čia vykdomoji valdžia yra **gubernatorius**, t. y. tos valstybės prezidentas, renkamas pačių žmonių. Nevienodas ir valdymo laikas. Vienos valstybėse jis ilgesnis, kitose trumpesnis — nuo vienerių iki ketverių metų.

Apskričių valdžia valstybės vardu palaiko tvarką, suima ir baudžia nusikaltėlius, rūpinasi beturčiais, stato ir taiso tiltus ir kelius. Kai kurios apskritys turi dar ir platesnių teisių bei pareigų.

Miestų ir miestelių savivaldybės rūpinasi vietos reikalais.

Jau iš šitos labai suglaustos informacijos matyti, kad Amerika yra nesibaigiančių rinkimų kraštas. Tai senatorius renka, tai atstovus, tai prezidentą, tai gubernatorių, tai miesto savivaldybes ir t. t. Nuolatiniai rinkimai duoda tą naudą, kad valdžioje nuolat atsispindi gyventojų nuotaika. Bet, žinoma, tai daug kaštuoja ir mažina pastovumą, nuolatinumą. Tačiau Amerika tikrai valdo **patys gyventojai**.

Vyt. Alantas (5)

Sužvejotos brangenybės

Vieną popietę, pačiame darbo įkarštyje, pasigirdo barbenimas į duris, ir į vidų kyštelėjo galvą komiteto pirmininkas. Modelis knirktelėjo ir pasislėpė už statulos. Svečias užtrenkė duris. Kol mergaitė apsirengė, Vanagas aiškinosi su Merkiu. Kai svečiai suėjo į kambarį, modelis spruko pro duris.

— Dovanokite, ponai, kad sutrukdžiau kūrybinį darbą, — pabrėžė pirmininkas ne be ironijos žodžius „kūrybinį darbą". — Aš tik norėjau pristatyti naują gyventoją. Kol galėjau, delsiau, bet ilgiau, deja, delsti nebegaliu. Bet aš tikiuos, kad naujas gyventojas bus sukalbamesnis už senąjį ir man nebeteks nemalonios pareigos būti taikintoju. Prašau susipažinti: ponas Lipnaitis. Kokios profesijos, atleiskite, nežinau.

— Be profesijos, — nusijuokė naujas gyventojas.

— O čia ponia Vanagienė, naujoji tamstos šeimininkė.

Lipnaitis sumurmėjo, kad jam esą labai malonu pažinti garsaus skulptoriaus gyvenimo draugę ir, mandagiai nusilenkdamas, pabučiavo jai ranką.

Vanagas tylėjo dantis sukandęs.

— Mano pareiga pasibaigė. Aš tik norėjau supažindinti, o toliau jau patys tvarkykitės. Dovanokite, manęs laukia darbas, — ir pirmininkas atsisveikinęs išėjo.

— Aš labai atsiprašau, kad įsibraunu į tamstų jaukų lizdą, — kalbėjo naujasis įnamis, saldžiai šypsodamasis Vanagienei. — Bet ką padarysi, tokie laikai: kur liepia, ten ir gyvenk.

— Gal kaip nors sugyvensime, — nusišypsojo ji.

— O, dėl sugyvenimo, tai tikrai sugyvensime: aš žmogus ramus, be pretenzijų...

Lipnaitis iš karto papirko Vanagienę savo mandagumu; ypatingai ją maloniai nustebino rankos pabučiavimas. Tremtyje ji beveik jau buvo atpratusi nuo tokių švelnių pagarbos pareiškimų. Ir apsirengęs jis buvo švariai ir tvarkingai, galima sakyti, net turtingai. Baltų marškinių rankogaliuose tviskėjo auksinės sagos. „Kažin ar jos tikro aukso, ar tik pauksuotos?", pagalvojo ji gėrėdamasi. Jos vyras vasaros metu niekados nenešiojo kaklaraiščio, o Lipnaitis ryšėjo puikiu šilkiniu kaklaraiščiu, prismeigtu prie marškinių taip pat auksine sagtimi. Iš veido naujas įnamis atrodė nusidėvėjęs. Dubtelėję, pablyškę, smulkūs skruostai, juodūsiukai panosyje ir ilgi, juodi, glotniai į viršų suversti plaukai priminė Vanagienei frantelius iš trečiaeilių mados žurnaliukų. Palyginusi jį su savo vyro stambia galva ir herkulesiškais pečiais, Vanagienė nusišypsojo pagalvodama, kas atsitiktų, jei Vanagas nuleistų savo svarų kumštį ant to susivijusio žmogiuko...

Kai ateivis plepėjo su žmona, skulptorius galvojo kas daryti toliau. Buvo aišku, kad su modeliu savo kambaryje dirbti nebegalės. Jei tas diegelis ir nesipriešintų, mergaitė vistiek nesutiks. Ir tas žmogiūkštis jam iš karto nepatiko. Jis beveik gailėjosi Kizliaus... Netaręs nė žodžio, Vanagas išėjo iš kambario. Žmona susigėdo ir atsiprašė Lipnaitį už vyro nemandagumą. Šis atlaidžiai šypsojosi:

— Visi menininkai originalai...

Tuo tarpu skulptorius landžiojo po visų blokų pastoges, ieškodamas vietos savo „studijai". Bet pastogės arba buvo apgyvendintos arba neturėjo šviesos. Norėjo užimti vienos arklidės kampą, bet kituose kampuose jau buvo įkurdintos kiaulės. Apžiūrėjo tuščia garažą, bet ten visai nebuvo langų. Paskum nusileido į kareivinių rūsius... Taip beklajodamas, viename koridoriuje sutiko savo modelį. Pasipiktinusi mergaitė puolė skulptorių:

— Tamsta sakei, kad į jūsų kambarį niekas neužeina, o čia staiga pirmininkas ir dar kažin koks tipelis! Ką apie mane žmonės pagalvos? Aš esu dora mergaitė. Jei aš tamstai sutikau pozuoti, tai tik dėl to, kad neturiu ko rūkyti...

Tik po ilgų kalbų jam pavyko mergaitę perkalbėti neatsisakyti toliau pozuoti, nes jis tikrai surasiąs vietą, kur jiems niekas nekliudysiąs.

Grįžęs namo, Vanagas rado žmoną su naujuoju įnamiu bevakarieniaujančius. Stalas buvo apkrautas dešromis, konservuotos mėsos dėžutėmis, saldumynais. Palėpė kvepėjo pupelių kava. Netrūko ir bonkos degtinės. Vaikas smagus bėginėjo po kambarį, grauždamas plytelę šokolado.

— Mes keliame įkurtuves, prašau prisidėti prie mūsų, ponas Vanagai, — kalbėjo įsiteikiančiai Lipnaitis. — Mano produktai, ponios darbas. Gal po stikliuką?

Vanagienė vikriai, tartum būtų keleriais metais pajaunėjusi, ruošėsi aplink stalą.

— Matau, kad tamsta nepatenkintas mano įsibrovimu į jūsų poetišką mansardą, — kalbėjo jau truputį įkaitęs Lipnaitis. — Bet nusiraminkite, susitvarkysime. Aš dažnai išvažiuoju: namie, taip sakant, aš tik svečias. Be to, aš nepriklausau prie įkyrių žmonių, garbės žodis. Meną ir menininkus aš labai gerbiu, taip sakant, tai yra mano silpnybė. Būk ramus, ponas Vanagai, aš stengsiuos ko mažiausiai trukdyti tamstai bendrauti su mūzomis. Mes tikrai gerai sugyvensime, garbės žodis. Ponia, išgerkime už mūsų gerą sugyvenimą!

— Pagyvensime, pamatysime, — šaltai murmtelėjo skulptorius.

(Bus daugiau)

KULTŪRINIS GYVENIMAS

Brandi F. Kiršos poezijos kekė

Į „TOLUMAS“ *) PAŽVELGUS

Praeitųjų metų pirmasis literatūros laureatas, „Tolumų“ autorius, Faustas Kirša, nebuvo reikiamai įvertintas. Spauda ir kritika praėjo pro jį tylomis, tarytum tyla norėjo jį suboikotuoti. Mat, F. Kirša, kaip poetas, visą amžių žygiavo „iškėlęs galvą virš partijų“, tėvynės labui bekurdamas. Jis niekad nėjo pavėjui, jei bent jėga jį buvo išmušusi iš kelio dėl aukštesnių tautos savisaugos tikslų. Todėl jis nebuvo suprastas tų, kurie siaurai žiūri į literatūrą, keldami klausimą: tarnauja ši literatūra mums ar ne. Daug triukšmo kilo dėl „Kryžių“, nes partijos tame veikale įžiūrėjo savo veidus ir šoko vienos ginti, o kitos pulti. F. Kirša dainavo ir dainuoja visiems lietuviams, ir todėl partinė spauda tyli ir numoja ranka: mums jis nenaudingas.

O tylėti apie F. Kiršą yra didelis nusikaltimas, nes nėra lygintinas nei su tyruoliais, nei su baronais, nei su kairiais, nei su ištisa plejada šių dienų spaudos poetų, kurie eilėraščius iš reikalo išspaudžia. Jis yra senas vyras, bet nesurūgęs, kaip daugelis jo kartos kolegų surūgo, jis nepūkši kaip šviežias vynas, bet stipras savo atsinaujinančia kūrybine jėga. Jis mums labiau primena lietuvišką riešutyną, negu pietietišką vynyną, kur kekės saulės atokaitoje brandžios, nors šalia tų kekių auga taip pat sunykę, aptrūniję riešutėliai.

„Tolumos“ nėra tai eilinė knyga ne tik savo išvaizda, eilėraščių gausumu, bet ir savo poetiniu vertingumu. Jei poezija plaukia iš širdies, jei ji išreiškia skaitytojų jausmus, jei ji atneša naujų vaizdų ir naujų minčių, jei ji formiškai yra apipavidalinta, — ji yra teigiamas indėlis į literatūrą. F. Kirša moka poetiškai kalbėti į širdis. Jis jaučia visų lietuvių kančias ir sugeba jas meniškai išreikšti. Jis žvelgia į tolumas ir mato amžiną, atgimsiančią Lietuvą. Maironio pavasaris naujais vaizdais atgyja F. Kiršos vaizduotėje.

Matau: aš pats einu, krivulė mano žydi
ir kvepia oras medumi ir duona,
Ir plakas bokštuos vėliavėlės —
Geltona, žalia ir raudona.
(Pavasaris atėjo, 50 psl.)

Savo tematika F. Kirša „Tolumose“ yra labai artimas B. Brazdžioniui. Jis, kaip ir Brazdžionis, dainuoja apie tą pačią kenčiančią, kraujuose paplūdusią Lietuvą, apie mūsų vargus, kurie yra didesni už kalnus, apie senių pageltusius veidus, apie brolių partizanų ryžtingumą. Tačiau jis skiriasi nuo Brazdžionio savo šaltumu, savo tylia kančia, savo atsargumu pranašystėse. Jis bijo tuščiais sapnais vilioti skaitytoją, jis žiūri realiai į tikrovę. Jis ne retorinis poetas ir ne pranašas, bet pilnas tikėjimo į Lietuvos ateitį, kaip ir kiekvienas ryžtingas ir tvirtas lietuvis.

Pagrindinis motyvas F. Kiršos poezijoje yra Lietuva.

Nors mes būtum toliausiai už marių,
Lietuva bus brangesnė už širdį;
ir mane ir tave tolumoje
Ir vėjelis tėvynės pravirkdys
(Aš tau ranką paduodu, lietuvi! 53 psl.)

Jis mato konkrečią Lietuvą, su išrašytom lietuviškais raštais langinėm, su sodybom, jis kalbasi su obelaitėmis, klevais, svirnais, savo namų aplinka. Jis prisistatydina dabartinę Lietuvą, moderniųjų tankų traiškinamą. Jis šaukia klojimui,

Prakeikiau tavo yščiuj gemalus su izmais
Kaip nuodus, piktą vėžį ar muses ce — ce;
Prakeikiau tavo kultą: kraują ir žudynes;
Ir G.P.U., ir Gestapo, galop K-zet.
Europa, sveikinu tave su kraujo upėm,
su kaulų kalnais, — proto išdavos ranka!
Tik šliužai tau suklups, tik pakalikai džiūgaus,
Bet pranašai nenusilenks tau niekada!
(Aš sveikinu Europą, 84 psl.)

F. Kirša stipriausias yra ten, kur jis atveria savo tyrą lietuvišką širdį, kur jis kalba kiekvieno lietuvio lūpomis. Geriausi „Tolumų“ eilėraščiai yra: Smutkelis, Rudens Lietuvoj, Pavasaris atėjo, Aš nešaukiu tautos, tam puzdrui ant kalnelio: **Brolyl, laikykimės prieš vėją!** Taip, tai poetas šaukia kiekvienam lietuviui: **laikykis prieš smurtą!**

Be apstingų patriotinių motyvų, kokie „Tolumose“ dvelkia nuoširdumu, F. Kirša, kaip intelektualinės poezijos mėgėjas, iš tautinių laukų kyla į tarptautines problemas. Jis, nusivylęs šio karo vaisiais, sveikina Europą, bet ne tokią, kokią įsivaizduoja politikai. Pirmiausia jis ją prakeikia o paskui sveikina:

Prakeikiau tavo yščiuj gemalus su izmais
Kaip nuodus, piktą vėžį ar muses ce — ce;
Prakeikiau tavo kultą: kraują ir žudynes;
Ir G.P.U., ir Gestapo, galop K-zet.
Europa, sveikinu tave su kraujo upėm,
su kaulų kalnais, — proto išdavos ranka!
Tik šliužai tau suklups, tik pakalikai džiūgaus,
Bet pranašai nenusilenks tau niekada!
(Aš sveikinu Europą, 84 psl.)

Laimė eina, Priešas Lietuvos širdin, Laiškas obelaitėms, Tarp sudaužytų rūmų, Madona, Blezdingos mirtis, Piligrimai, Man ne vistiek, Karalaitė paliko pily, Peteliškės. Tačiau ten, kur poetas iš jausmų srities pereina į samprotavimus, į moralistiką, jis darosi labiau publicistas, negu poetas. Tokių publicistinių eilėraščių rinkinyje yra gana daug. Pvz. eilėraštis „Kryžiuočiams“ yra ištisai publicistika. Ir toks turiningas eilėraštis „Dinamikos“ taip pat pražūva publicistikoje.

Forminių atžvilgiu F. Kirša neatsilieka nuo gerųjų poetų: Brazdžionio, Aisčio ir kt. Jis jaučia ritmiką ir sugeba poetiškai deriňti rimus. Kai kurie eilėraščiai yra gana muzikalūs. Tačiau vietomis poetas ritmiškai yra labai sunkūs, o rimai gana dirbtiniai. Pvz. „Regėjimo“ ritmika yra ne muzikali.

Baigdamas norėčiau pabrėžti, kad F. Kiršos „Tolumos“ yra mūsų visų valstybinė laisvė. Tik kas dėl jos ant kryžiaus pakils? Apie „Tolumų“ iliustracinę kultūrą prašyčiau redaktorių žodžio atskirai.

Stp. Vykintas

„Tolumų“ autorius Faustas KIRŠA

*) Faustas Kirša. TOLUMOS. Viktoro Petravičiaus lino raižiniai. „Mūsų Kelio“ leidinys. 1947 m. 189 pusl.

Lietuvos menas tremtyje

RINKTINĖS LIETUVOS MENO PARODOS ATIDARYMAS HANAU

Birželio 27 d. Hanau stovykloje buvo labai reikšmingas įvykis — Lietuvių tremtinių dailės parodos atidarymas. Joje išstatyti tik mūsų geriausiųjų menininkų rinktiniai kūriniai. Hanau paroda yra tik dalis rengiamos tremties meno parodos Jungtinėse Valstybėse. Ten numatoma išstatyti 369 rinktinius kūrinius, būtent: 240 grynojo meno (tapybos, grafikos, skulptūros) ir ir 129 pritaikomosios dailės. Dėl vietos stokos Hanau parodoje buvo galima parodyti tik apie 50 % numatomų JAV išstatyti eksponatų.

Parodos patalpoje susirinkus gausiam skaičiui visuomenės atstovų, tremtinių tautybių, IRO atstovams, US armijos nariams ir Hanau miesto atstovams bei menu besidominčiems vietos gyventojams-vokiečiams, parodai rengti komiteto pirmininkas P. Gaučys atidarė tokios apimties pirmąją lietuvių dailės parodą, trumpai apibūdindamas lietuviškoje meno raidą ir sąlygas, kuriose jis gimė ir išsiplėtojo.

IRO vardu kalbą pasakė Frankfurto Area direktorius p. Barr, pareikšdamas džiaugsmą ir pasitenkinimą, kad lietuvių menininkai tremtyje, nežiūrint nepaprastai sunkių gyvenimo sąlygų, pajėgė sukurti tokius aukštos vertės meno kūrinius. Primindamas JAV priimtą tremtiniams įsileisti įstatymą, jis pabrėžė, kad dabar mums plačiau atsivers vartai į JAV ir kad tremtiniams, besikuriantiems naujuose kraštuose, statomi gana dideli reikalavimai, aukštos kvalifikacijos ir sugebėjimas prisitaikyti naujoms gyvenimo sąlygoms. „Nors tie reikalavimai yra dideli, bet matydamas jūsų kūrybinę galią, esu patenkintas ir galiu tvirtinti, kad tauta, kuri sunkiausiose gyvenimo sąlygose išugdo tokius menininkus ir sukuria tokius kūrinius, įveiks ir sunkiausias gyvenimo kliūtis. Galiu drąsiai tvirtinti, kad jūsų parodyti darbai — geriausias įrodymas, kad jūsų tauta atitinka tremtiniams statomus reikalavimus ir jums naujoje tėvynėje didelių sunkumų nebus.“ Savo kalbą p. Barr baigė, linkėdamas tremtiniams greit susilaukti šviesesnių dienų, o dailės parodai geriausio pasisekimo.

Po kalbų buvo įteiktos premijos geriausiems menininkams. Lietuvos Dailės Instituto paskirtoji jury komisija, susidedanti iš dailininkų: Adolfo Valeškos, Antano Tamošaičio (kom. pirm.), Aleksandro Marčiulionio ir Pauliaus Augio, o taip pat LTB atstovo P. Gaučio ir Liet. Žurnalistų S-gos pirm-ko A. Merkelio, pripažino premijuotinais šiuos grynojo ir pritaikomojo meno kūrinius:

LTB aštuonias premijas:

1) Viktorui Vizgirdai — už tapybos kompoziciją „Iš darbo“,
2) Adolfui Valeškai — už portreto tapybą „Broné J.“,
3) Liudui Vilimui — už tapybinį gamtovaizdį „Ruduo“,
4) Telesforui Valiui — už iliustracijų ciklą „Maras“,
5) Viktorui Petravičiui — už grafinę kompoziciją „Lietuvių liaudies daina“,
6) Aleksandrui Marčiulioniui — už skulptūros kompoziciją „Prisikėlimas“,
7) Juozui Bakiui — už moderninę keramiką,
8) Eleonorai Marčiulionienei — už dekoratyvinę vazą (keramika).

Mūsų Kelio premiją:

9) Adomui Galdikui — už tapybinį Žemaitijos gamtovaizdį.

Minties premiją:

10) Pauliui Augui — už „Žalčių Karalienė“ pasakos iliustraciją (grafika).

Žiburių premiją:

11) Teisučiui Zikarui — už skulptūrinę kompoziciją „Taikos siekimas“.

Lietuvių Žodžio premiją:

12) Anastazijai Tamošaitienei — už kilimą „Lietuvių taut. šokis“.

Tiek daug premijų susidarė dėl to, kad paskutinius ketveris metus nebuvo meno kūriniai premijuoti, o be to, dar prisidėjo laikraščių skirtos keturios premijos. Tokiu būdu buvo galima atsižvelgti į dabartinę padėtį ir plačiau įvertinti mūsų geriausių menininkų kūrybą. Čia dar reikia priminti, kad dailieji amatai (suveniriniai daiktai) nebuvo premijuojami.

Šos parodos paskirtis yra JAV. Jau rengiamasi daiktus perkelti, bet prieš išvežant norėta supažindinti tremtinius ir mūsų globėjus su mūsų meniniais laimėjimais. JAV jau veikia parodos komitetas ir sparčiai rengiasi eksponatus priimti. Nėra abejonės, kad ji ten turės didelį pasisekimą ir daug pasitarnaus Lietuvos reikalui. Aiškesnį vaizdą gausime iš pačios parodos sudėties. Parodoje dalyvaują šie 30 menininkai: grafikas Paulius Augius — 20 kūrinių, keramikas J. Bakis — 12, tapytojas-dekoratorius A. Dargis — 9, skulptorė E. Šidlaitė — 2, tapytojas Ad. Galdikas — 9, akvarelistas C. Janušas — 5, dekoratorius Kostas Jezerskas — 4, grafikas V. K. Jonynas — 20, keramikas J. Jonušas — 4, tapytojas Vyt. Kasiulis — 11, tap. Pov. Kaufmanas — 5, tap. ir architektas P. Kiaulėnas — 8, archit. ir akvarelistas Nikolas Kovas — 7, grafikas Eduardas Krasauskas — 4, tap. Eugenijus Kulvietis — 4, skulptorius Aleks. Marčiulionis — 4, keramikė Eleonora Marčiulionienė-Lukštaitė — 5, tapytojas Bronius Murinas — 2, tapytoja Jadvyga Paukštienė-Dapkevičiūtė — 2, tapytojas ir grafikas Viktoras Petravičius — 20, grafikas V. Rataiskis-Ratas — 10, tapytojas Antanas Rūkštelė — 2, tap. Mikas Šileikis — 4, akvarelistas ir skulptorius Kajetonas Sklėrius — 7, menininkė audėja Anastazija Tamošaitienė-Mažeikaitė — 1, tap. Ant. Tamošaitis — 6, grafikas Adolfas Vaičaitis — 5, tap. Adolfas Valeška — 2, grafikas Telesforas Valius — 20, tapytojas Adomas Varnas — 5, tap. dekoratorius Liudas Vilimas — 13, tap. Viktoras Vizgirda — 6, skulptorius Teisutis Žikaras — 2.

Be to, kaip jau minėta, dar dalyvavo su pritaikomojo meno kūriniais — siuviniais, nėriniais, drožiniais ir kt. — 28 asmenys ir Hanoverio, Ingolstadto, Frankfurto ir Eug. Kulviečio dirbtuvės. Šios skaitlinės aiškiai sako, kad tokios apimties parodos dar iki šiol nebuvo surengta ir ankstesni bandymai greičiausia nepavyko dėl to, kad nebuvo įtraukiamos visos gerosios jėgos, o tai šį kartą beveik visiškai pavyko padaryti.

PARODOS RENGEJAI

Kad tokia paroda pavyko surengti, padėka tenka mūsų menininkams, kurie iš visų Vokietijos kraštų pristatė savo kūrinius ir gyvu darbu prisidėjo prie jos rengimo. Didelis nuopelnas tenka parodos komitetui su P. Gaučiu priešakyje, bet ypatingai parodos „komisarui“ dail. L. Vilimui už didelį pasišventimą. Parodą finansiškai įgalino rengti Vykdomoji Taryba ir LTB Centro Komitetas. Komiteto darbus nuoširdžiai rėmė Hanau apylinkės komitetas ir skautų vadovybė.

Būtų nusikaltimas nepaminėti, kad paroda surengta senoje arklių ambulatorijoje, taigi arklidėje. Salės įrengimui dėl artėjančios pinigų reformos nebuvo galima gauti nė metro lentų. Kariuomenės, kuri davė plonos faneros ir lazdų, paramos dėka buvo galima salę įrengti ir paversti puikia parodos patalpa. Įrengimus su dideliu pasišventimu suprojektavo ir įvykdė architektas Alg. Šalkauskas ir inž. Jasiukevičius, o dekoravo dail. Jezerskas. Dailininkas Jezerskis taip pat įrengė įspūdingą martirologijos skyrių, kur lankytojams vaizdžiai parodoma, kaip okupantai naikino ir niokojo mūsų tautą.

Parodos proga parodos komitetas išleido gražiai iliustruotą leidinį „Lietuvių menas tremtyje“. Leidinys 80 psl. su 62 paveikslais, jų 16 spalvotų. Pradžioje norėta leisti katalogą, bet tas nebūtų pasiekęs tikslo. Dabartinis leidinys anglų kalba yra labiau tinkamas užsieniečiams supažindinti su mūsų menu. Parodos išlaidoms padengti, nusistatyta leidinio 1000 egz. pardavinėti stovyklose po 8 DM.

Paroda buvo atidaryta sekmadienį 15 val., bet jau pirmą dieną ją aplankė per keturi šimtai lankytojų. Dėl įvykusios pinigų reformos parengimai negalėjo būti įvykdyti, kaip numatyta, dėl to kiek nukentėjo atidarymo iškilmingumas, bet pati paroda, kiek tai nuo rengėjų parėjo, sutvarkyta puikiai.

Tikimasi, kad paroda lankytojams paliks gilų įspūdį ir dar labiau sustiprins Amerikos lietuvių pastangas greičiau perkelti ją į USA. Dabar JAV atvėrė savo vartus tremtinių daliai. Amerikos gyventojai gali būti ramūs, kad jie neapsirīko, nes tremtiniai ateina ne su tuščiomis rankomis, — jie atsineša tokių turtų ir pajėgų, kokių gal turtingoje USA nėra perdaug. O lietuviai tremtiniai moka ne vien kurti meno kūrinius, bet ir dirbti kiekvieną darbą, kuris suteiks jiems galimybę atsistoti ant savų kojų.

J. Gr.

Taikomosios Dailės Institutui dveji metai

Prieš dvejis metus, 1946 m. liepos 11 dieną Freiburge pradėjo darbą prof. V. K. Jonyno suorganizuotoji Scole des Arts et Metiers (Taikomosios Dailės Institutas). Ryšium su šia dviejų metų sukaktimi, š. m. liepos 17—20 d. Instituto patalpose Freiburge rengiama apžvalginė studentų darbų paroda, kurią globoja Badeno krašto gubernatorius.

Ta pačia proga Institutas išleidžia studentų darbų katalogą, kuris bus gausiai iliustruotas ir parodys visuomenei jaunųjų tremties menininkų nuveiktus darbus. Tai bus 126 psl. knyga, pateikianti visuomenei apie 100 iliustracijų. Kiekviena Instituto studija knygoje turi savo atskirą skyrių. Be iliustracijų ir kitos dokumentinės medžiagos, vaizduojančios Instituto atsiradimą, šiame kataloge rašo Badeno krašto meno reikalų viršininkas p. Jardot, Personnes Deplacées viršininkas Filere ir prof. V. K. Jonynas.

-v.-

Šįmet ketvirta paroda

GALDIKAS IR JONYNAS KONSTANCOJE

Dailininkų Adomo Galdiko ir V. K. Jonyno kūrinių paroda, kuri ligšiol vyko Frankfurte, amerikiečių zonoje, nuo š. m. liepos 15 d. perkeliama Konstancą (Bodensee) ir čia truks iki rugpiūčio 8 dienos. Tenka pastebėti, kad jau vien šiais metais tai bus ketvirtoji šių dviejų mūsų dailininkų paroda. Kaip žinia, Ad. Galdikas šiuo metu gyvena Paryžiuje, o prof. Jonynas — Freiburge, kur vadovauja Taikomosios Dailės Institutui.

-d-

FAUSTAS KIRŠA

Piligrimai

Piligrimais nubridom į tolumas
Mūsų švenčių ugnies žiburin.
Į kelionę lazdas pasiskolinom,
Įsidėję tik laisvę širdin.

Nukamuotas pasaulis kankinasi
Kruvinų šermenų paslaptim.
Nei jausmų, nei širdies neatims, —
Nei Maskvoj, nei Paryžiuj, nei Kinuose.

Mūsų lazdos pražydo keliaudamos
Ir krūtinėj pražydo viltis.
Tik savim ir Dievu pasikliaudami
Brendam purvą, kančias ir naktis.

Nepakinta tik žvaigždžių mirgėjimas,
Tik vanduo ir tušti smėlynai.
Pradings žmonės pastatę kalėjimus,
Kas payasarį plauks putinai.

Piligrimais sugrįšim neskęsdami,
Kaip skeveldros iš jūros krantan.
Šventes šviečiančiam pranašui švęsdami
Įsisuksim gyvybės ratan.

Iš premijuoto eilėr. rinkinio „TOLUMOS“

Apie sporto įvykius iš New Yorko

Zale — Graziano. — 1946 m. vidutinio svorio pasaulio bokso meisteriu tapo lenkų kilmės amerikietis Zale, šeštam runde patieseš italų kilmės amerikietį Graziano. Po metų tas pats Graziano laimėjo titulą, taip pat šeštam runde parklupdęs Zale. Šiemet abu negailestingieji kovojo trečiąjį kartą. Žinant jų temperamentą, buvo iš anksto pranašaujama, kad iki tradicinio šeštojo rundo kova bus išspręsta. Daugiau tikėta Graziano, kuris buvo favoritu (12—5). Vis dėlto 34-ių metų veteranas Zale pasirodė iš gerosios pusės, iš karto suėmė tvirtai į rankas ir kova jau trečiame runde buvo baigta. Už šį susitikimą Graziano, kaip ligšiolinis meisteris, gavo 120.000 dol., o Zale tik pusę tiek. Visagaliai rungtynių rengėjai abejoja ar netrukus Graziano bus leista kibti į meisterystę. O kas gi būtų artimiausias Zale priešininkas? Bene pirmą kartą spaudoje taip ryškiai paskelbta prancūzo Cerdano kandidatūra leidžia tikėti, jog komedija, prancūzui kišant daugiau antraeilius priešininkus, prilips liepto galą. Šį kartą į Cerdano pajėgumą, atrodo, žiūrima gana rimtai. Be Cerdano, dar minimas pusvidutinio sv. pasaulio meisteris Robinson, bet kadangi vieną titulą šis negriukas turi, tai jo įsiterpimas į vidutinį svorį, pagal amerikiečių taisykles, yra komplikuotas. Jei ir toliau JAV bokso biznieriai rems Cerdano kandidatūrą, galimas dalykas, rugsėjo mėn. prancūzas stos ringą prieš Zale. To jis seniai norėjo ir dėl to jis bent keturis kartus buvo perplaukęs Atlantą. Europiniam bokso pasaulėliui tai būtų nekasdienis įvykis, nes beveik visuose svoriuose amerikiečiai yra įsitvirtinę ne tik meisteris, bet ir gausiais meisterių palydovais.

Ką veikia Ovens? — Kaip rašo sporto žurnalas „Sportfolio", Ovenso nuomone, Londono olimpiniuose žaidimuose Amerikos (JAV, Panamos, Jamaikos) bėgikai užims pirmąsias vietas 100—800 m. nuotoliuose. Prisimindamas Berlyną, kur jis buvo populiariausia figūra, Ovens sakosi tąsyk gavęs tiek daug laiškų, kiek Amerikoj per visą savo gyvenimą nėra susilaukęs. Deja, tie visi laiškai nukeliavo į krepšį, nes Ovens nemokėjo nė žodžio vokiškai. Dabar Ovens yra 35 metų amžiaus ir nors savo, kaip bėgiko, karjerą yra baigęs, bet tikisi 100 jardų galįs prabėgti per 9,8, o dar 1946 m. Havajų salose į tolį yra nušokęs 7,45. Nuo Berlyno laikų Ovens yra bandęs daug profesijų ir dažnai bankrutuodavo, bet dėl to nė kiek nenusimindavo. Paskutiniaisiais metais jis dalyvavo negrų beisbolo ir krepšinio komandose. Dabar jis yra Kansas City krepšinio komandos menedžeris ir per metus su šia komanda yra suvažinėjęs apie 90.000 mylių. Šiemet Ovens numato atidaryti sporto reikmenų krautuvę Detroite. Ovens yra vedęs, turi tris dukteris ir vyks į Londoną ne kaip bėgikas, bet kaip žiūrovas.

Moderni profesija? — Washington Post sporto bendradarbis W. Haight prisipažįsta, kad kai jis prieš keletą metų pradėjo rašyti sporto straipsnius, buvo įsitikinęs, jog sporto žurnalistika yra, palyginti, nauja profesija. Dabar jis surado, kad šis galvojimas nėra tikslus. Vienas draugas kartą jam atnešė The Sporting Magazine iš 1793 metų. Žinoma, tais laikais nebuvo moderniųjų kovos žaidimų, kuriems dabar sporto leidiniuose skiriama taip daug vietos. Magazine buvo rašoma apie medžioklės, šachmatus, žvejybą ir kitus dalykus, kurie domina ir linksmina vyrus.

Nuotrupos. — JAV priskaitoma 7.831.012 registruotų golfo žaidikų. Per metus jie savo sportui išleidžia apie 350.000.000 dolerių. — Šiemet sukanka 20 metų, kai Gene Tunney pasitraukė iš sunkaus sv. pasaulio meisterių. Tunney yra vienintelis sunkaus sv. bokso meisteris, atidavęs titulą, prie žaliojo stalo, bet ne ringe. — Dr. Lovelock (Naujoji Zelandija) Berlyno olimpiniuose žaidimuose laimėjęs 1500 m, kaip gydytojas praktikuoja JAV ir ima garsėti kaip mokslininkas. — Savo laiku buvęs Wimbledono laimėtojas, dabar profesionalas tenisininkas Budge, dar ir šiandien aktyvus, yra vienos New Yorko skalbyklos dalininkas. — Olimpiniam krepšinio turnyre Londone lems ne penkios baudos, bet keturios, taigi, bus žaidžiama senuoju stiliumi. — New Yorke ruošiamasi statyti naują Madison Square Garden — ši halė bus baigta 1951 metais ir joj tilps 25.000 žiūrovų. — Filmų ir radijo humoristas Bob Hope nelabai vertina savo draugystę su sportininkais. Kartą jis pateko į vakarienę, kur dalyvavo visi įžymieji Berlyno olimpinių žaidimų 1500 m bėgikai (Dr. Lovelock, Cunningham, Beccali, Venzke). Paklaustas, kaip jam patiko, Bob Hope atsakė: „Viskas būtų buvę labai gerai, bet tie džentelmenai buvo tokie greiti, kad pagaliau prie stalo likau aš vienas" ... Atseit, turėjo mokėti už vaišes...

K. Čerkeliūnas

Ar bepažintume pasaulį po 50 metų?

Jeigu galėtume šiandien taip užmigti, kad pvz. kokius 50 metų nebematytume ir iš viso nebepatirtume, kas per tą laiką darosi apie mus, tai atsibudę tikrai nebeatpažintume savo aplinkumos. Tada gal geriau suprastume ir tą 74 metų amžiaus italą Enrico Giudici, kuris 54 metus išbuvo Procida kalėjime, Italijoje, ir šiomis dienomis išėjo į laisvę. Dėl daugelio žmogžudysčių jis buvo 1894 m. nubaustas kalėti iki gyvos galvos. Visą savo kalinimo laiką jis išbuvo vienutėje, neturėdamas teisės skaityti knygų nei laikraščių — jų ir negaudavo. Taip ir nepatyrė, kiek tame tarpe pasikeitė pasaulis.

„Tik dabar pirmą kartą savo gyvenime išgirdau radiją", pastebėjo Giudici United Press atstovui, „man jis nepaprastai patiko. Vakare nueisiu į kino teatrą pasižiūrėti". Čia pat jis ėmė klausinėti: „Girdėjau, kad per tą laiką Italija vedė du didelius karus ir, be to, kariavo dar Etijopijoje ir Ispanijoje. Ar negalėtumėte apie tai man daugiau papasakoti?"

Gyvas judėjimas gatvėse Giudici labai nervina: „Šiandien pereidamas skersai gatvę aš rizikavau savo gyvybę. Kodėl tie žmonės taip skuba? Nusipirkau tramvajaus bilietą, ir jis man kaštavo 20 lirų. Tik pamanykite, už tokį pinigą, prieš man patenkant į kalėjimą, buvo galima nusipirkti kostiumą, porą batų ir šilkinius marškinius."

Apie savo ateities planus Giudici išsireiškė: „Bandysiu susirasti senelių prieglaudą, kurioje galėčiau baigti savo amžių, bet prieš pabaigdamas jį labai norėčiau nors kartą paskristi lėktuvu." Atsisveikinant jis dar paklausė: „Gal galėtumėte man paaiškinti, kas gi buvo tasai fašizmas?"

Kažin ar nebūtų ir mūsų klausimai tokie pat naivūs, kaip jie šiandien mums atrodo, kai išgirstame juos iš žmogaus, kuris buvo išjungtas iš civilizacijos pažangos stebėtinai daugiau negu 50 metų!?

Įvairios žinios

● **Graikijos partizanai — sabotažų vykdytojai susprogdinę vandentiekį ir svarbiausius vandens laidus prie Kozanes. Betaisant juos darbininkai iš naujo buvo partizanų užpulti. (AP)**

● **Italijos atstovų rūmai biudžete numatė respublikos prezidentui 12 milijonų lirų (= 21.300 dol.) metinės algos ir paskyrė 250 milijonų lirų (= 426.000 dol.) jo reprezentacijos fondui metams. Italijos respublikos prezidentu, kaip žinoma, dabar yra Luigi Einaudi, kuris seniau buvo griežtai pasisakęs prieš aukštas valst. tarnautojų algas ir ypatingai prieštaravo bet kokiems pašaliniams primokėjimams. (UP)**

● **Reuteris praneša, kad subalsuodamos pasibaigusius biudžetinius metus JAV turėjo savo valstybės balanse 8,4 milijardo dolerių pajamų perteklių. Tai esąs didžiausias pajamų perteklius visoje JAV istorijoje. Šios sumos 3 milijardus dol. kongresas paskyrė į spec. kreditų fondą, iš kurio bus dengiamos neparastos 1949 m. išlaidos. Pinigai būsią naudojami Europos atstatymo programai vykdyti. („Die Tat")**

● **Nuo š. m. liepos 25 d. Vokietijoje geležinkelių tarifas keleiviams atpiginamas 25 %. Taip pat paštai priimėja laiškus į Ispaniją.**

● **Po nepavykusio bandymo staigiai sukolchozinti Rusiją 1930/33 m., kolchozų sistemą šio karo eigoje prisijungtose srityse Sovietų Sąjunga stengiasi įgyvendinti atsargiai ir palaipsniui, pastebi šveicariškis „Die Tat". Lakraščio nuomone, tuo siekiama išvengti duoninių javų gamybos sabotažo ir masinio galvijų skerdimo. Užtat ir Lietuvoje iki šiolei tesą įsteigta tik 200 kolchozų. (UP)**

● **Argentinos prezidentas Juan Peron patvirtino, kad „jeigu kiltų karas tarp Rusijos ir Amerikos, mes būsime su J.A.Valstybėmis. Dėl savo kultūros, religijos ir daugelio kitų dalykų mes negalime būti bet kurioje kitoje pusėje". (AP)**

● **Naujojoje Zelandijoje planuojama įvesti privalomą karinę prievolę, pareiškė ministeris pirmininkas parlamente. „Jei mes negalime turėti gynybos savanoriškų principu, tada turime ją gauti kitu būdu", sako jis. (AP)**

● **Kinijos nacionalistai, kaip praneša karinė žinių tarnyba, laimėję didžiausią pilietinio karo pergalę prie Honan, kur kovojo apie 200.000 komunistų ir kur jų žuvo arba buvo sužeista per 80.000. Abiejose pusėse kovėsi per pusę milijono vyrų. Ši kova labai sumažinusi vid. Kinijoje komunistų galią. (UP)**

● **Šveicarijos kariuomenės generalinio štabo virš. pulk. Louis de Montmollin pranešė apie Šveicarijos karinių pajėgų perorganizavimą specialiai gynybai. Krašte nebūsią sunkiosios artilerijos, sunkiųjų bombonešių ar patrankomis ginkluotų vienetų. Gynybos programa remsis „ofensyvine gynyba" — bus puolamas įsibrovėlis priešas. Iki šiol priešo laukė kalnuose, — pasenęs dalykas. Kariuomenei reiks kovoti lygumose. Civiliai gyventojai paprašyti įsirengti slėptuves. (R)**

● **AP iš New Yorko praneša, kad Henry A. Wallace pasitraukė iš „New Republic" žurnalo redaktoriaus pareigų, nes jis ruošiasi prezidento kandidatūrai.**

● **Iš politinių šaltinių pranešama, kad Vengrijos delegacija, vadovaujama premjero Lajos Dinnyes, atvyko į Sofiją, kur bus pasirašytas su Bulgarija sudarytas karinis tarpusavio paktas. (AP)**

● **Vienos tonos anglių nugabenimas lėktuvu, kaip praneša užsienių reikalų pasekretoris Londone, atseina 60 dolerių. (HTB)**

● **Kanados karališkoji raitoji policija sučiupo kontrobandininkus su narkotikais (heroin), kurių vertė skaičiuojama iki 400.000 dolerių. Tai didžiausias policijos grobis Kanadoje. Suimti du vyrai. (AP)**

● **Iš 35 markių į 10 markių hektolitrui sumažinus alaus mokestį, alus Vokietijoje smarkiai nupiginamas. Dabar 1,7 % (0,4 % alkoholio) alaus litras kaštuos 25 pfenigius pigiau. (NZ)**

● **Britų imperijos gener. štabo virš. feldmaršalo Montgomery kelionė Prancūzijon siejama su dabar vykstančiu pasitarimu Amerikoje. Europos unijos (5 valstybių) ir karinės sąjungos su Amerika sudarymo reikalu Montgomery, rašo NYHT, konferavo su Prancūzijos vyr. kariniais vadais. Spėjama, kad jis aptaręs 5 kraštų karinės vadovybės sudarymą.**

● **Olandijos rinkimai parodė, kad tauta linksta į dešinę ir kad kairioji pozicija užleidžia daugiau vietos dešiniajai. Vieni komunistai prarado 2 vietas, arba 20 %. Galutinais duomenimis, partijos taip pasiskirsto vietomis parlamente (skliautuose skaičiai rodo 1946 metų duomenis): katalikai — 32 (32), darbiečiai — 27 (29), dešinieji antirevoliuciniai kalvinistai — 13 (13), krikščioniškoji istorinė partija (dešinieji) — 9 (8), konservatorių laisvės partija — 8 (6), komunistai — 8 (10), mažumų partijos — 3 (2). (AP)**

● **Kadangi privačios mainų krautuvės savo prekybą išnaudojusios neleistinu būdu pasipelnyti, sovietinėje Vokietijos zonoje, kaip praneša „Wirtschaftsrevue", numatoma visas privačias mainų krautuves suvalstybinti.**

● **HTB vėl praneša apie trukdančius veikšnius tremtiniams gabenti į Ameriką. Pirmiausia esą per maža lėšų paskirta, nors tikimasi, jog naujoje kongreso sesijoje tai galės būti papildyta. Nors esą jau paruošiamojoj komisijoj taisyklių projektas paruoštas, bet kol prezidentas Trumanas nepaskirsiąs komisijos trijų narių, tol negalės būti programa vykdoma. Jiems numatyta po 10.000 dolerių algos metams. Ugo Carusi, buvęs imigracijos komisaras, numatomas komisijos pirmininku. Šiuo metu jis yra departamente DP ekspertu.**

Lenkų - lietuvių santykiai

(Pradžia 1 pusl.)

sijos. Mes nenorim, kad Lenkija būtų izoliuota ir be draugų, lygiai kaip nenorim, kad Lietuva būtų be draugų ir viena. Mes norim, kad lietuvių-lenkų santykiai būtų tokie intymūs, kaip tarp lietuvių-latvių-estų, bei tokie draugiški, kaip tarp lietuvių ir ukrainiečių. Išdraskius Rytprūsiuose susimetusį vokiečių sąmokslo lizdą, visi kraštai tarp Baltijos, Juodųjų ir Adrijos jūrų turi pareiti nuo Lietuvos-Lenkijos santykių kaip jų saugumo rakte nuo rusų agresijos, kuriai šimtmečiais pastojo kelią junginės lenkų ir lietuvių tautų pastangos.

Dėl to Amerikos lietuvių draugijų New Yorke ir New Yorke ir New Jersey konferencija nori perduoti savo delegatų jausmus ir nuomonę savo draugams Amerikos lenkams. **Mes norime pilnai bendradarbiauti su Amerikos lenkais, kad padėtume Jungtinėms Valstybėms, o taip pat ir lenkų bei lietuvių tautoms įvykdyti mus laukiančią didžiulę misiją — grąžinti žmogaus vertingumą, pagrindines teises, demokratiją ir laisvę beatodairės sovietų diktatūros pavergtų kraštų tautoms.** Mes norim bendradarbiauti, kaip ir karo metais, kad be jokių apribojimų atliktume visas savo pilietines pareigas kovos ir namų fronte. Tačiau toks bendradarbiavimas tegalimas, jeigu abi šalys v i e n o d a i pripažins tam tikrus principus, kurie apsprendžia jų bendras pastangas. Mes esam įsitikinę, kad Lietuva nebuvo užpuolikė, kai lietuvių daliniai gindamiesi kovėsi savo pačių teritorijoje ir kai po Suvalkų sutarties 1920 spalių 7 d. priešinosi tolimesniam veržimuisi „sukilėlių", aprengtų lenkiškomis uniformomis ir Varšuvos valdžios atsiųstų.

V i l n i u s buvo Lietuvos sostinė mažų mažiausia nuo 123 m. ir lietuvių tautos širdyse jis niekad nenustojo buvęs sostinė. Lietuvos draugiškumo negalima statyti pavojun palaikant 1920 m. avantiuristų klaidą ar su ja sutinkant. Teritoriniai ginčai tėra menkniekis titaniškojoj kovoj dėl laisvės, ir mes tikim, kad mūsų draugai Amerikos lenkai ras galimą sutaikyti savo politinius požiūrius bei suderinti savo pastangas su mūsų požiūriais bei pastangomis bendram užsimojimui, nepuoselėdami jokių agresinių planų, pagrįstų praeities klaida.

Joseph B o l e y, pirmininkas,
Joseph P. M a c h u l i s ir
Joseph G l a v e c k a s, vicepirm.,
George P a k n y s, sekretorius.

Skelbimas

Pagalvokit, kol dar nevėlu!

Juk ne visi į Šiaurės Ameriką pateksit. Pietų Amerikoje yra vartojama ispanų kalba. Todėl jau dabar pradėkite mokytis ispaniškai, namuose, patogiu ir lengvu būdu. Liepos mėn. pradedama antroji kursų laida. Gavęs atsakymui pašto ženkliuką, tuojau išsiųsiu pavyzdines pamokas ir platesnes informacijas. Pamokos siunčiamos ir ne Vokietijoje gyvenantiems lietuviams. Rašykit: Česlovas Jovaišas, (14a) Schwäb. Gmünd, Postfach 49.

REIKALINGI MOKYTOJAI

Garmisch'o lietuvių gimnazijai reikalingi anglų, vokiečių kalbų ir istorijos mokytojai. Prašau atsiliepti.

Direktorius

Mūsų Kelio administracijoje, (13b) Dillingen/Donau, Kapuzinerstr. 16, dar yra likęs ribotas kiekis 1937 metų literatūros premiją laimėjusio Fausto Kiršos poezijos rinkinio „TOLUMOS". Šios knygos kaina numušta penkis kartus. Atsiuntęs 3,- DM, gaus šį dail. V. Petravičiaus lino raižiniais gausiai iliustruotą vertingą poezijos rinkinį. Numeruoti egzemplioriai ir geresniame popieriuje viena marke brangiau.

MŪSŲ KELIAS

Skelbimas Nr. 38

Iš JAV ir kitur yra paieškomi čia išvardinti asmens. Ieškomieji arba jų likimą žinantieji prašomi atsiliepti C/Kartotekon per artimiausius LTB Komitetus, kartu nurodant skelbimo Nr. ir tiksių savo adresą.

633. **Antanavičiai:** Vytautas-Jurgis (1938), Gediminas-Juozas (1943) ir jų motina Ona-Kairytė, visi gyvenę S. Kalvarijoje; **Kemzura** Zenonas iš Vozbutų.

634. **Lenartavičiai** Valerijonas ir Petras iš Judriškių; **Pociūtė** Regina-Gertruda; **Sadauskas** Jonas iš Peldžiūnų; **Seibukienė** Marija iš Troškūnų.

635. **Augaitytė** Eleonora iš Šilėnų; **Urbaitis** iš Tenenių; **Bivainis** iš Šiaudinių; **Juodzevičiūtė** Regina ir **Gudelevičius** Pranas nuo Marijampolės.

636. **Bakševičiai:** Simonas, Pranas, Marija, Marcelė, Pranė ir Agota, visi kilę iš Karališkių; **Bakučionytė** Felė iš Sargalių; **Kairienė-Barčaitė** Petrė.

637. **Vaičiulis,** sūnus Prano iš Diekšių; **Tarvydas** Vytautas iš Šiaulių.

638. **Adliai:** Kazys, Juozas, Kostas, Petras, Marija ir Rožė iš Kalėnų; **Putriutės** Katrė, Juzefa ir Ieva, kilusios iš Aglonų nuo Akmenės; **Anufrijevas** Viktoras.

639. **Hasenbainai:** Richardas, Oskaras, Zigmantas, Elma, Marija ir jų tėvas, visi kilę iš Skerptiškių prie Marijampolės; **Kazakevičius** Zigmas (1914).

640. Gauti giminių adresai iš JAV: Ant. Beniušienei, Stasiui Radžiūnui, Juzei Taraškevičiūtei, Adai Aleksandravičienei, Antanui Trinkūnui, Jonui Juodžiui, Romanui Ragauskui, Valerijai Kviečienei, Julijai Aleknavičienei, Eug. Račiūnui, Teklei Jankauskienei, Pranui Kapočiūnui, Jonui Zardeckui, Martinui Birgeliui, Kostui Ališauskui, Silvestrui Seikauskui, Antaninai Klabienei-Vasiliauskaitei, ir laiškas Antanui Dudėnui iš Brazilijos.

Dar kartą primenama, kad ieškojimai vykdomi tik tiems asmenims, kurie priklauso L.T. Bendruomenei ir yra įsirašę C/Kartotekon. Jeigu į padarytą ieškojimą neatsakoma, tai reiškia, kad ieškomasis asmuo dar nesurastas. Taigi, C/Kartoteka ieškotojams atsako tiktai tada, kai jų ieškomi asmens surandami. Atsakymui yra būtina pridėti reikiamą kiekį pašto ženklų. Tiesiogini C/Kartotekos adresą turi visi LTB padaliniai.

LTB C/Kartotekos Vedėjas

Vitaminas B-12 anemijos priešas

JAV gyd. Dr. Tom Spies, kuris vadovauja Northwerterno metabolizmo ir maitinimo departamentui, paskelbė medicinos žurnale, jog yra surastas vitaminas B-12, kuris esąs stebuklingas ginklas kovoje su anemijos ligomis. Mažas šio naujojo vitamino kiekis parodęs efektyvų veikimą sergantiems maitinimo anemija ir kt. Šis vitaminas esąs jau išbandytas keliose ligoninėse. Jis gaunamas kristalų formoje, bet nėra sintetinis. (S&S/m)

Redakcija straipsnius taiso bei trumpina savo nuožiūra ir nesunaudotų rankraščių nesaugo. ● Užuojautos, sveikinimai ir skelbimai bei pranešimai iki 10 petito eilučių — 5,- DM, toliau už kiekvieną eilutę po 50 pf. ● Paieškojimo skelbimai privalo būti apmokėti už kiekvieną paieškomą po 1,- DM. ● Už skelbimus ir paieškojimus pinigai reikia siųsti kartu su tekstu. ● Platintojai atsiskaito už kiekvieną numerį, sau pasilikdami 10 % nuolaidos. Laikraščio grąžinimai vengtini. ● Prenumeratos mokestis su pašto ir ekspedicijos išlaidomis vienam mėnesiui 3,- DM, užsienyje dvigubai. Paskiro Nr. kaina 0,30 DM.

Printer: Verlagsanstalt Manz, Dillingen/Donau. — Population to be served: 20.000.

MŪSŲ KELIAS

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais

Dillingen a. d. Donau, Kapuzinerstr. 16

Vyr. Redaktorius D. P e n i k a s
Redaktorius Al. Laikūnas.

Lithuanian Newspaper „OUR WAY", Semi-Weekly. Authorized by EUCOM HQ, Civil Affairs Division. Authorization No. UNDP 205. Circulation 4000.

MŪSŲ KELIAS

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Amerika iš arčiau

(1)

LAIŠKAS IŠ NEW YORKO

Kalbėti apie Ameriką ir dar iš pirmojo žvilgsnio yra nedėkingas, painus uždavinys. Daug kas atrodo panašu, kaip Europoje, daug kas turi tuos pačius vardus, panašę pirmąją dieną, bet tikrovėje yra gerokai skirtinga. Visoj toj painiavoj susigaudyti neįmanoma per trumpą laiką, tam reikia, kaip ir kiekvienam kitam krašte, ilgėliau ir intensyviau pagyventi.

Dabartiniais laikais amerikinė įtaka rado gerą dirvą visame pasaulyje. Amerikos technika, kultūra. pinigai, amerikinis skonis, politika, filmos, sportas, susisiekimo priemonės ir daug kitų dalykų yra mūsų dienų įstatymas, stiprus, magiškas. viliojantis. Tačiau, nežiūrint vispusinės įtakos ir gyvų santykiavimo formų, daugis europiečių Ameriką dažnai klaidingai įsivaizduoja. Vidutiniam europiečiui, kuris Ameriką pažįsta iš gangsterinių istorijų, menkaverčių Hollywoodo filmų, kuriam viso to amerikinio gyvenimo pažinimas remiasi cigarečių dėžutėmis, tokiam eiliniam europiečiui Amerika susideda iš dangoraižių, žibalui gręžti bokštų, saksofonus pučiančių negrų, gangsterių (kiekvienoj kišenėj revolveris!) ir milijonierių, milijonierių...

Kaip vienas New Yorko laikraštininkas, gerai pažįstąs Ameriką ir Europą, teigia — Amerika nėra tokia perdėm technizuota, ji nėra įsukta į pašėlusią spartą, trumpai: Amerika nėra tokia amerikoniška, kaip kitur galvojama. Dar daugiau: kai kur Amerika yra europiškesnė, nei kai kurie europiniai kraštai.

Pačiame New Yorke toli gražu ne visi telefonai yra įjungti į automatinį tinklą, taigi norįs telefonuoti turi prisišaukti panelę. Pačiame New Yorke be daugelio požeminių traukinių linijų yra visa eilė tokių, kurios gramozdiškai iškeltos virš gatvės. Vargas tiems gyventojams, kurie turi butus antrame aukšte ir kas kelios minutės girdi ne labai malonų trenksmą. Tokių linijų, jau nekalbant apie Brooklyną, yra ir pačiame Manhattone, taigi New Yorko širdy. Tokių dalykų Londone ar Paryžiuj jau seniai nėra.

Daug kasdienių patogumų, smulkmenų, kitur savaime suprantamų, Amerikoj nematyti. Gatvėse nėra cigarečių automatų ir vargas, kai vėlyvą naktį žmogus pristinga rūkalų. Tiesa, cigarečių automatų yra baruose, bet ne gatvėse ar požeminių traukinių stotyse. Tas pats ir su pašto ženklais. Kas nori ryžtis ilgesnei kelionei traukiniais, tas vienas pats iš tvarkaraščių nesusigaudo ir turi kreiptis į informaciją. Nėra ko pavydėti tam nelaimingajam, kuris New Yorke sugalvoja gauti Chicagoj ar San Francisco gyvenančio pažįstamo adresą. Tokiu atveju lieka kreiptis į geresnio viešbučio portier, kad jis už gerus arbatpinigius malonėtų pasirausti po užstalę ir ištrauktų to ar kito miesto telefonų knygą.

K. Čerkeliūnas

Raudonarmiečių algos

Apie tai rašo Düsseldorfo „Rheinische Post". Nemokėdamas jokių mokesčių, okupacinių dalių raudonarmietis vyr. leitenantas Vokietijoje gauna 2.000 markių mėnesiui. Atitinkama suma rubliais, be to, dar nešama jo s-ton banke, Sov. Sąjungoje. Specialiose karių krautuvėse jis gali pagal talonus pirktis metams: 16 m. medvilninės ar 12 m. vilnonės medžiagos, 16 m. šilko, 8 moter. suknias, vyr. kostiumus ar paltus, 4 kompl. apatinių skalbinių, 4 megztinius, po 8 poras vyr. ir mot. kojinių, 4 poras batų, odinius portfelius ar lagaminus, 5 kg prausimuisi ar skalbimui muilo, 80 butelių degtinės, be to, saldainių ir kasdien po 24 cigaretes. Šios prekės imamos iš vokiečių įmonių gamybos rytinėje zonoje, — pastebi laikraštis baigdamas. (z)

Kaip JAV žiūri į Tito metamorfozę

DIKTATORIAI PERSIGRUPUOJA. — EUROPA ATSIGAUNA IR KONSOLIDUOJASI.

Dabartiniu metu Europoje linksniuojami keturi diktatoriai — du raudoni ir du rudi, būtent: Stalinas — Sovietų Sąjungoje, Tito — Jugoslavijoje, Franco — Ispanijoje ir Salazar — Portugalijoje. Paskutinieji du tarptautinėje politikoje nebuvo laikomi pavojingais taikai, nors ir nepageidaujami demokratinėje visuomenėje. Pasaulio taikai ir saugumui grėsmę sudarė abu raudonieji diktatoriai. Tačiau paskutinė Tito politikos fazė rodo, jog jis, nors pasilieka ir toliau raudonas diktatorius, tačiau nebesudaro ištisinės grėsmės linijos.

NYHT bendradarbis Jack Werkley nagrinėja JAV pažiūras į maršalą Tito. Dabar Washingtone esanti susidariusi tokia pažiūra apie Tito ir Maskvos kovą, būtent:

1) Tito dar nėra pasiruošęs peršokti geležinę uždangą ir pultį į laukiančių vakariečių rankas. Jis vis dar komunistinis diktatorius, remiamas komunistinės tautos, bet per išdidus atsiprašyti Sovietus, kad jie ji priimtų...

2) Premjeras J. Stalinas, nežiūrint kurių koncesijų tai pareikalautų, idant užlopytų Tito-Maskvos kovos pasmerkimą dienos šviesoje, negali toleruoti Tito nepaklusnumo, kuris iškilo prieš pasaulį, o ypatingai prieš satelitus. Tito bus laimingas, jei jis turės 50 % išlikti gyvas.

3) Šiuo metu Vakarų galybės, aiškiu, norėtų išnaudoti progą Sovietų apsiginklavimo grandinėje atsiradusiam plyšiui pagilinti.

4) Nekomunistiniam pasauliui yra tiesiogė ir didelė nauda, kad Sovietų sferos plutoje prasidėjo puvimas ir kad toji pluta gali visiškai atskilti, Vakarų europiečiams vykdant atsistatymo programą.

Šiuo metu diplomatiniai ekspertai prileidžia, kad Stalinas ir Kremlius Sovietų pasaulyję netekę dalinės kontrolės ir politinio prestižo ir kad jie nebeturi laiko pagalvoti apie siūbuojančios imperijos išplėtimą. Tokiems samprotavimams pradžią davė Tito-kominformo ginčas. Po tokių įvykių karo perspektyvos dabar atrodančios drastiškai sumažėjusios, rašo NYHT.

Diplomatiniai šaltiniai, nurodo, kad vis dėlto nėra reikalo vėl užsnūsti, bet reikia, priešingai, imtis atstatymo ir Vakarų Europos konsolidacijos darbo, kai Sovietų bloką laužo konvulsijos, apie kurias anksčiau niekas negirdėjo. Komunistinio pasaulio skilimas, pasak kai kurių diplomatų, patvirtinąs JAV valstybės dep-to politikos planuotojo G. Kennan ankstyvesnius samprotavimus, jog Sovietų blokas sugrius, teikiant Vakarų Europai karinę paramą. Dėl tokios paramos dabar tariamasi Washingtone, dėl jos koordinavimo lankėsi Prancūzijoje ir Britų imperijos karinio štato viršininkas feldmaršalas Montgomery. Ta pačia proga jis kalbėjosi su kariniu Prancūzijos personalu ir inspektavo Austrijoje esančius britų dalinius.

Iš vienos pusės Sovietų bloko įrimas, iš antrosios gi Europos kraštų ekonominis ir karinis konsolidavimasis teikia vilčių, kad pasaulis neatsidurs bedugnės pozicijoje.

Balkanų ekspertai sako, jog Sovietų satelitai su ilgesiu žiūri į Vakarus, kur yra ir prekių ir medžiagų, bet kurios buvo Sovietų S-gos uždraustos savo draugams gauti, nors ji pati jiems nieko negali duoti.

Amerikoje dabar palankiai žiūrima į įvykių eigą Jugoslavijoje. Ji nėra išbraukta iš Europos atstatymo programos, nors šiuo metu ir nėra numatyta jai lėšų. Jei Amerika remianti Ispanijos Franco ir Portugalijos Salazarą, tai strateginiu požiūriu ji gali reviduoti ir Jugoslavijos reikalą. Daily Mail iš Maskvos praneša, kad esą jau įsitikinta, jog komunistų lūžis su maršalu Tito esąs galutinis. Lieka laukti tolimesnių įvykių, kurie parodys, ar Tito įsirikiuos į Franco-Salazaro eilę, ar jis dar ir toliau paliks sfinksu. (m).

Italija nusigrįžta nuo komunizmo

RADIKALIOS IŠVADOS PO KOMUNISTŲ PRALAIMĖTŲ RINKIMŲ

Manchester Guardian pateikia tyškų vaizdą apie italų komunizmo pastangas ir jų pralaimėjimą. Iš tikrųjų buvo sunku tikėti, kad tokiame krašte, kur tiek daug skurdo, komunistai turės pralaimėti. Juk jie 6 mėnesius dieną iš dienos skelbė komunistinę evangeliją ir vis dėlto, po pusės metų nuolatinių intrygų ir propagandos, į parlamentą teišrinkta tik 182 liaudies fronto atstovai, kai visos kitos partijos gavo 392 vietas. Nedaug geresnis reikalas yra ir Senate. Čia jie gavo 115 vietų, o visi kiti 250. Tuo būdu, pastebi laikraštis, balandžio svajonės pasibaigė jų pralaimėjimu.

Laikraščio korespondentas nurodo, kad komunistai niekad negalvoję, jog jie kovą atlaikys. Negeriau esą dabar ir už parlamento ribų. Svarbiausias faktorius, nulėmęs rinkimus, suteikęs balsuotojams pasitikėjimą ir apsaugojęs nuo komunistų teroro baimės — buvo suorganizavimas ir išdėstymas puikiai ginkluotų policijos dalinių, kurie judėdami ėmėsi darbo prie vietos savivaldybių jau prieš balsavimus. Po rinkimų policija atskleidė labai didelius slaptus ginklų sandėlius. Beveik kiekvienu atveju šie ginklai buvę komunistų žinioje. Ketveris metus, rašo MG, po karo Italija buvo valdoma komunistų. Jei miesto burmistras buvo komunistas, tai prefektas „nematė", kaip buvo gabenami ginklai. Buvo sudaryti komunistų Garibaldi „šauliai". Senieji ir naujieji partizanai buvę apmokomi. Paradams ar tai profesinių sąjungų, partizanų ar moterų vadovavę komunistai. Dabar viskas pasikeitė. Pirmą kartą po išsilaisvinimo komunistai išsigandę. Visas jų sąjūdis jaučiamas sumenkėjęs. Jie laukė, kad jų vadas Togliatti bus pakviestas sudaryti vyriausybę. Jeigu jos nebūtų pasisekę sulipdyti, tuo atveju partijos karinis komitetas, vadovaujamas Signosdonzo, būtų kraštą užėmęs jėga, kad išvengtų pilietinio karo.

Vyriausybė ruošiantis imtis griežtų priemonių prieš komunistų planus, metodus ir ketinimus.

Komunistų partijoje vykstančios karštos diskusijos. Jaunieji „intelektualai", kaip rašo MG, yra nusistatę eiti į pogrindį. Senieji komunistai jau netenka savo politinio pagrindo. Togliatti sėdįs rūmuose ir be pertraukos barškinąs pirštais į stalą. Dabar su juo jau nieks nesikalbąs, nors anksčiau parlamente jis buvęs apsuptas partijų deputatų. Italijos parlamento rinkimai apstulbino raudonuosius. Reikia laukti, kad katalikybės centras mokės taip patvarkyti savo politinę ir ekonominę politiką, jog komunistams bus išmuštas ir paskutinis propagandos įrankis. (m)

Drąsiai demonstravo čekų sakalai

„TEGYVUOJA PREZIDENTAS BENEŠAS"

Čekoslovakijos sakalai kaip organizacija, ypatingai sakalų paradai ir masinė mankšta, yra žinoma visame pasaulyje. Organizacija yra įsikūrusi 1862 metais, kada čekai buvo Austrijos-Vengrijos imperijos valdžioje. Sakalų organizacija — patriotinė ir ji nuo pat įsikūrimo siekė išlaisvinti savo tautą iš svetimųjų despotizmo. Šiandien jai iškyla nauji uždaviniai naujose apystovose, savoje tėvynėje, bet svetimi pančiai uždėti jau ant kojų, rankų ir burnos.

Svarbiausias Čekoslovakų — sakalų paradas įvyko liepos 6 dieną. Beparaduojantieji šaukė: „Nėra respublikos be Benešo ir Masaryko, mes norime Benešą matyti Hradcany (čekų prezidento rūmuose)!" Paraduojant buvo nešamos mažos amerikiečių vėliavėles. Pagla oficialius vyriausybės duomenis, žygiavo per 37.820 vyrų, 35.380 moterų, 749 vėliavos-plakatai ir dalyvavo 111 orkestrų.

Nenuostabu, kad žygiuojantieji šaukė, kaip NYHT rašo: „Mes mylime Pragą, Sakalai — yra mūsų tikėjimas, o Benešas — mūsų religija". „Mes esame dėl Benešo, mes esame dėl jo ir mes visada būsime". Sovietų vėliavų čekai nenešė, jas tempė patys rusai sportininkai.

Pro Gotwaldą paraduojant, sportininkų gretos praėjo mirtinoje tyloje, kaip Lietuvoje minios eidavo galvas nuleidusios priverstinėse manifestacijose pro tautos žudikus.

Naujajai Čekoslovakijos vyriausybei labai nepatiko toks sakalų paradas ir todėl šimtai patriotų čekų buvo policijos areštuoti. Ypatingai užsiuto valdžia, kai į vieną dainą buvo įtrauktas posmas, šaukiąs išvaduoti nuo „mūsų žudikų".

Pragos radijas pranešė, kad ministerių kabinetas pavedęs atsakingam ministeriui išaiškinti 6 valandas Prahoje vykusio parado eigą. Kabinetas nutaręs, kad ateityje svetimi junginiai šioje šventėje nedalyvaus.

Šventės vyksta kas 6 metai.

Po parado Čekoslovakijos spauda visai tyli, lyg nieko nebūtų. Informacijos šefas pareiškęs, kad sakalai turi 1.200.000 narių iš 12.000.000 gyventojų, arba 10 % visos tautos. Jis pažymėjęs, kad demonstracijos prieš valdžią esančios iš agrarų reakcionierių, kurie esą nepatenkinti pasikeitimais. (NYHT/m)

Suomijos marš. Mannerheimas grįžo pasigydęs iš Šveicarijos ir atidavė savo balsą paskutiniuose Suomijos parlamento rinkimuose. (J.d.G.)

Iš klaidų Amerika mokosi

TOTALINIAME KARE JAV IŠEITŲ LAIMĖTOJA

„Tuo pačiu metu, kada JAV Užsienių reik. ministeris G. Marshallis įteikė Sovietų ambasadoriui notą dėl Berlyno blokados, JAV pasekretoris Lovet priemė Europos unijos (D. Britanijos, Prancūzijos, Belgijos Olandijos ir Luksemburgo) ambasadorius preliminarinio pasitarimo dėl Amerikos pagalbos Vakarų Europai apginkluoti", rašo NYHT. „Notą įteikė ne tik Amerika: jas įteikę ir Britanija su Prancūzija. Greta notose išdėstytų teisinių, tuo pačiu metu buvo planuojami ir karinio pobūdžio argumentai, kurie Sovietų realizmui yra žymiai daugiau suprantami, negu teisinių normų dėstymas".

Laikraštis nurodo, kad tas reikalas esąs dramatiškas ir ši viena viltis duosianti efektą. Karinėje srityje esą negalima atidėlioti, bet reikalinga taip pat tvarkyti ir diplomatiją ir tautinį ūkį, kurie Ameriką privedę prie kartaus patyrimo ir gal net prie pavojingos Berlyno krizės.

Jeigu Amerikai reikią griebtis karinių argumentų, tai reikalas esąs labai svarbus. Amerika iš viso nežinanti militarinės politikos, nes pagrinde ji esanti pacifistinė tauta. Karui pasibaigus Amerika tikėjusis nepadaryti klaidos, bet iš tikrųjų ji vėl ją padariusi. Ji nusiginklavusi ore, jūrose ir sausumoje, jos karo medžiagos ir ginklai sunykę. Sovietai, savo kariuomenės nedemobilizuodami, įsigiję dabartinius satelitus, juos apginklavę, ir Amerika atsidūrusi prieš ginkluotą savo partnerį, karo meto sąjungininką. Dabar, rašo NYHT, „mes neturime sausumos kariuomenės, ginkluotų sąjungininkų, efektyvaus tarpininko informacijoje ir propagandoje, kad išlaikytume atvirą kelią į Berlyną, į kurį turime visas teises. Bet mes turime atominių bombų, milžiniškų lėktuvų ir kitų dalykų, kurie gal būt užtikrintų mums pergalę totaliniame kare su Rusija". Bet Rusija žinanti, jog Amerika visa tai nenaudosianti.

Kas kaltas?

Klaidos esančios įvairios, išvedžioja NYHT. „Dalis jų tenka Rooseveltui, kuris perdaug atidavė Jaltoje, bet klaidų tenka priskirti ir daugeliui kitų, kurie, labai kaltindami Jaltą, atsisakė paramos žmonėmis ir pinigais, nors tik tai tegalėjo sulaikyti rusus. Jos gula daugiausia ant Trumano administracijos silpnumo ir svyravimo, bet taip pat ir ant pavydžių karinių pajėgų ir karo vyrų trumparegiškumo. Šieji, koncentruodamiesi ateičiai, negalėjo įžvelgti dabartinio karo reikalingumo tikrovės."

„Dabar šie faktai sugrįžta pas mus atgal ir nors pavėluotai, bet aiškinamos priemonės, kurių jie reikalauja. Kai kas tikisi, kad šiuo krizės metu to ir pakaksią. Bet pavojingame pasaulyje, koks jis yra dabar, reikalinga greitumo, lankstumo ir nuolatinumo, tiek diplomatinės tiek karinės veiklos, ir J.A.Valstybės, kaip pasaulinė galybė, turi išmokti nuolat ją parodyti", baigia NYHT vedamąjį, kuris nušviečia JAV klaidas ir dabartinius uždavinius, sprendžiant pavojingą tarptautinę padėtį. (J.A.)

Socialinės reformos Anglijoje

Nuo sekmadienio D. Britanijoje įsigalėjo visuotinės socialinės globos įstatymas. Juo numatyta, kad visi 48 milijonai vyrų, moterų ir vaikų Anglijoje, Škotijoje ir Valijoje, pradedant kunigaikščių ir baigiant griovakasiu, turi teisę į ligoninę, mediciną, dantų ir optikos aprūpinimą. Naujas įstatymas įpareigoja teikti paramą vedybose, nedarbe, našlėms ir pensijos bei mirties atveju.

Vyriausybė nusavina apie 1.000 privatinių ligoninių, 1.500 savivaldybinių ligoninių ir tampa pagrindiniu gydytojų, dantistų ir kt. pajamų šaltiniu. Pagal naująjį įstatymą kasmet visa tai valstybei atseis 205.750.000 dolerių. Darbininkai sumokės 55.000.000 dolerių, o darbdaviai 38.750.000 dol. Kitos lėšos bus surinktos iš mokesčių.

Kiekvienas dirbantysis vyras mokės per savaitę, nežiūrint jo atlyginimo, 98 centus, o jo darbdavys — 83 ct. Tarnaujanti moteris — 76 ct., o darbdavys — 65 ct. kas savaitę.

Britų gyvenime šis socialinės globos įstatymas turi nepaprastos reikšmės, nes apima absoliučią globą visų gyventojų, visus sluogsnius (S&S/am)

Vėl prasidėjo kovos Palestinoje

Kristaus gimtinėje, krikščionybės lopšyje, dar nespėjus ginklų paliauboms pasibaigti, užvirė kovos iš naujo. Jos neša gyventojams kančias ir mirtį, o krikščionybės istoriniams paminklams sunaikinimą.

Jungtinių Tautų tarpininkui grafui Bernadotte Palestinoje nepasisekė sutaikyti arabus su žydais. Arabai pirmieji sulaužė taikos paliaubas ir pradėjo kruviną kovą, kuri ir dabar tebesitęsia. Grafas Bernadotte, dar prieš išvykdamas į JAV Saugumo Tarybai padaryti pranešimo, reikalavo besąlygiškai taikos metą pratęsti bent 4 savaites. Arabai ir dabar atsisakė, nors žydai sutiko paliaubas 30 dienų pratęsti.

Svarbiausios kovos vyksta Jeruzalėje ir pajūryje. Žydams didžiausi aprobleminą yra išlaikymas — išmaitinti 100.000 žydų, gyvenančių Jeruzalėje, Šventajame mieste.

Mes jau beveik užmiršome nervus ardančius orinius pavojaus aliarmus, kuriuos Tel-Aviv kaip tik dabar pergyvena.

Bernadotte pasiūlė demilitarizuoti Jeruzalę. Žydai domėjosi tuo klausimu ir buvo linkę tuojau sustabdyti kovas, bet arabai kol kas pasisakė neaiškiai, norėdami išsiaiškinti.

Prieš pat išvykdamas grafas Bernadotte dar pastebėjo: „Aš padarysiu išsamų pranešimą Saugumo Tarybai artimiausiu metu. Nemanau, kad mano, kaip tarpininko, misija būtų pasibaigusi dėl laikinio abiejų šalių nesutarimo." Šiuo metu grafas yra jau Amerikoje.

Prisiminęs, arabų užsispyrimą kovoti, JAV atstovas Saugumo Taryboje pareiškė, kad jeigu arabai užpuls žydus, Saugumo Taryba „neturės kito pasirinkimo", kaip pradėti ekonomines ir gal būt karines sankcijas, kurias turėtų taikyti visi 58 JT nariai. (m)